

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 12/2019

ISSN 1731-030X

W numerze:

Andrzej Marciniak

Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

Marek Lewandowski

Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.)

CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGŁĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR PROWADZĄCY I JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Prof. dr Elena Borisova

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. Joan Picó i Junoy

Prof. dr Vladimir Yarkov

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Prof. UŁ dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. O.P Jindal Global University (Indie) dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Prof. UWŕ dr hab. Izabella Gil

Prof. UAM dr hab. Andrzej Jarocho

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 600 egz.

Sopot 2019

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przeglad

*Drogim Czytelnikom
i Autorom*

życzymy

*Wesołych Świąt Bożego Narodzenia
oraz wszelkiej pomyślności,
jak również wielu sukcesów
zawodowych i osobistych
w Nowym Roku*

Wydawca
„Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”,
Redaktor Naczelny,
Redakcja i Rada Naukowa Czasopisma

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 9 Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.)**
Participation of the Police in Enforcement Activities in the Light of Changes Introduced with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs (Journal of Laws from 2018, Item 771, as amended)
Marek Lewandowski, sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu
- 29 Pozycja wierzyciela w egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku**
Position of a Creditor in Enforcement from Financial Instruments Deposited on an Account of Securities or Another Account
Marta Lewandowska-Mroczkowska, doktorantka w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

GLOSY

- 47 Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2018 r. (III KK 373/17, Lex nr 2495930)**
Gloss to the Judgement of the Supreme Court Dated 16th of April 2018 (III Penal Code 373/17, Lex No 2495930)
dr hab. Zygmunt Kukula, funkcjonariusz Policji w Bielsku Białej; pracownik naukowy Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku Białej

KOMENTARZE

- 57 Pouczenie o ograniczeniach egzekucji, utrwalanie czynności egzekucyjnych oraz granice czasowe dokonywania czynności przez komornika. Komentarz do art. 805, 809¹ i 810 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**

Instruction on Limitations of Enforcement, Recording of Enforcement Activities, and Temporal Boundaries of Actions taken by a Bailiff. Comment on art. 805, 809¹ and 810 of the Code of Civil Procedures Amended with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs

dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

OPINIE

- 81 Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**

Legal Nature and Effects of a Refusal to Initiate Enforcement in Court Enforcement Proceedings

prof. dr hab. Andrzej Marciniak, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

Komentarze Currendy już dostępne!

Kompleksowe omówienie nowych
regulacji komorniczych

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda
www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.)**

Obszerna nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego dokonana ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych objęła m.in. problematykę udziału Policji w czynnościach egzekucyjnych. Przedmiotem opracowania jest szczegółowa analiza i ocena zmian dokonanych w art. 765 k.p.c., a także próba sformułowania wniosków de lege ferenda.

Słowa kluczowe: *pomoc i asysta Policji, czynności egzekucyjne*

SUMMARY **Participation of the Police in Enforcement Activities in the Light of Changes Introduced with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs (Journal of Laws from 2018, Item 771, as amended)**

The extensive revisions of the Code of Civil Procedures introduced with the Act dated 22nd of March 2018 on Bailiffs included, among other, the problems of the participation of the Police in enforcement activities. The study includes the detailed analysis and assessment of changes brought about in art. 765 of the Code of Civil Procedures as well as an attempt at formulating conclusions de lege ferenda.

Keywords: *help and assistance of the Police, enforcement activities*

Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.)

1. Na skutek nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹, w art. 765 k.p.c. po § 1 dodano dwie odrębne jednostki redakcyjne, tj. § 1¹ oraz 1², w następującym brzmieniu:

„§ 1¹. Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych. W przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, Policja niezwłocznie powiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności;

§ 1². Otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika komornik dokonuje wyłącznie w asyście Policji”.

¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.; dalej: u.k.s.

Zdaniem projektodawców ustawy wprowadzone w art. 765 k.p.c. zmiany przewidują „obiektywny udział Policji w czynnościach egzekucyjnych z możliwością interwencji policjanta w przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Komornik będzie zobowiązany do wpisania takiego zastrzeżenia żądania do protokołu czynności, jednak ostateczna decyzja o przerwaniu czynności należy będzie do niego. Policja będzie jednak zobowiązana do powiadomienia właściwego prezesa sądu rejonowego o stwierdzeniu uchybienia”².

Należy podkreślić, że na etapie konsultacji społecznych projektowane zmiany spotkały się ze stanowczą i rzeczową krytyką ze strony wielu podmiotów³. Pomimo zgłoszonych licznych zastrzeżeń i uwag krytycznych przepisy te – w zasadzie bez zmian w porównaniu z projektem ustawy – weszły w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. Przedmiotem niniejszego opracowania jest analiza i ocena przyjętych ostatecznie rozwiązań prawnych w zakresie udziału Policji w czynnościach egzekucyjnych podejmowanych przez komornika sądowego, a także próba sformułowania wniosków *de lege ferenda*.

2. W dotychczasowym stanie prawnym udział Policji w czynnościach egzekucyjnych podejmowanych przez komornika sądowego uregulowano w dwóch odrębnych artykułach: w art. 765 k.p.c. określono ogólne zasady udzielania przez tzw. podmioty pomocnicze (w tym Policję) pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, zaś w art. 811 § 1 k.p.c. – asystę tych podmiotów. Zgodnie z ostatnio powołanym przepisem, czynności egzekucyjnych w obrębie budynków wojskowych i zajmowanych przez Policję, Straż Graniczną, Służbę Ochrony Państwa, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne lub Straż Marszałkowską oraz na okrętach

² Uzasadnienie projektu ustawy o komornikach sądowych, druk sejmowy nr 1582 Sejmu VIII Kadencji.

³ Obszerne uwagi krytyczne zgłosił m.in. I. Kunicki w opracowaniu <https://www.komornik.pl/wp-content/uploads/2016/12/Opinia-na-temat-ustawy-o-komornikach-s%c4%85dowych-15-grudnia-2016.pdf> (dostęp: 14.10.2019).

wojennych komornik mógł dokonywać tylko po uprzednim zawiadomieniu odpowiednio właściwego komendanta lub kierownika jednostki i w asyście wyznaczonego organu wojskowego, organu Policji lub przedstawiciela Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Marszałkowskiej.

Normatywne rozróżnienie dwóch form udziału Policji w czynnościach egzekucyjnych (tj. pomocy i asysty) zostało „zachwiane” poprzez dodanie § 1² w art. 765 k.p.c., w którym przewidziano obowiązkową asystę Policji przy wykonywaniu przez komornika czynności polegających na otwarciu i przeszukaniu mieszkania. Wykładnia językowa tego przepisu prowadzi do wniosku, że na skutek nowelizacji k.p.c. dokonanej u.k.s. asysta Policji uregulowana została nie tylko w art. 811 § 1 k.p.c., ale również w dodanym art. 765 § 1² k.p.c. Wniosek ten nie wydaje się jednak uzasadniony w świetle wykładni celowościowej i systemowej. Należy raczej przyjąć, że pojęcie asysty użyte w § 1² nie odpowiada rozumieniu tego pojęcia na gruncie art. 811 k.p.c. W istocie bowiem uczestnictwo (obecność) Policji w czynnościach komornika polegających na otwarciu i przeszukaniu mieszkania sprowadza się do udzielenia temu organowi egzekucyjnemu pomocy w rozumieniu art. 765 § 1 k.p.c. Użycie w komentowanym przepisie słów „w asyście” trudno więc uznać za właściwe w kontekście obowiązku realizacji przez ustawodawcę reguł prawidłowej legislacji. Uzasadniony wydaje się postulat zmiany tego przepisu poprzez usunięcie zwrotu „w asyście” i zastąpienie go innym (np. „przy udziale” czy „w obecności”).

Powyższy wniosek *de lege ferenda* uzasadnia treść § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁴,

⁴ Dz.U. z 2019 r., poz. 538.

w którym przyjęto, że Policja, Straż Graniczna lub Służba Ochrony Państwa asystuje komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych w przypadku wykonywania tych czynności w obrębie budynków zajmowanych odpowiednio przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa. Oznacza to, że na gruncie rozporządzenia nie przewidziano asysty Policji przy wykonywaniu przez komornika czynności polegających na otwarciu i przeszukaniu mieszkania poza obrębem budynków, o których mowa w art. 811 k.p.c.

Nie może umknąć uwadze, że przywołane rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych zostało wydane po utracie mocy⁵ przez poprzednie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁶, wydane na podstawie delegacji ustawowej przewidzianej w art. 765 § 2 pkt 1 oraz art. 811 § 2 pkt 2 k.p.c. Rozporządzenie to obowiązywało przez około 17 lat i określało szczegółowy sposób udzielania pomocy lub asystowania Policji przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, przypadki, w których należy udzielić komornikowi pomocy i asysty, tryb występowania o udzielenie pomocy, sposób jej realizacji, a także sposób dokumentowania wykonywanych czynności i rozliczania ich kosztów wykonanych przy pomocy lub asystowaniu Policji. W myśl art. 389 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa⁷ przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 811 § 2 pkt 2 k.p.c. zachowały moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy oraz mogły być zmieniane na podstawie przepisów, o których

⁵ W zakresie obejmującym przepisy o asyście Policji.

⁶ Dz.U. Nr 10, poz. 106 ze zm.

⁷ Dz.U. z 2019 r., poz. 828.

mowa w pkt 1–8, w dotychczasowym brzmieniu. W myśl art. 392 ww. ustawy weszła ona w życie z dniem 1 lutego 2018 r., z wyjątkiem art. 346, który wszedł w życie z dniem ogłoszenia. Okres 12 miesięcy, o którym mowa w art. 389 ust. 2 pkt 1 ustawy, upłynął zatem z dniem 1 lutego 2019 r.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych zostało „zastąpione” dwoma odrębnymi rozporządzeniami Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r., a mianowicie: 1) rozporządzeniem w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁸; 2) rozporządzeniem w sprawie asystowania komornikowi przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁹. Obydwa ww. rozporządzenia weszły w życie z dniem następującym po dniu ich ogłoszenia. Treść obydwu rozporządzeń tylko w niewielkim zakresie¹⁰ odbiega od rozporządzenia z dnia 28 stycznia 2002 r., regulującego zarówno pomoc, jak i asystę Policji przy wykonywaniu przez komornika sądowego czynności egzekucyjnych.

3. Jak trafnie zauważono w doktrynie, także wprowadzony w art. 765 k.p.c. § 1¹ wywołuje wiele wątpliwości interpretacyjnych. Nie może zwłaszcza umknąć uwadze, że już w art. 765 § 1 k.p.c. ustawodawca wyraźnie wskazał, w jakich przypadkach komornik może wezwać pomocy Policji przy czynnościach egzekucyjnych. W związku z tym, w ocenie S. Cieślaka, należy przyjąć, że przepis art. 765 § 1¹ k.p.c. zdanie pierwsze wyposaża komornika w dodatkowe uprawnienia do korzystania z pomocy Policji, także przy dokonywaniu czynności niewiążących się z potrzebą przełamania oporu¹¹. Z kolei według H. Langa-Bieszki rozszerzenie uprawnień Policji powinno służyć zarówno zwiększeniu

⁸ Opublikowane dnia 22 marca 2019 r. w Dz.U. z 2019 r., poz. 551; dalej: rozp. wyk.

⁹ Opublikowane dnia 21 marca 2019 r. w Dz.U. z 2019 r., poz. 538.

¹⁰ Nieistotnym z punktu widzenia omawianego zagadnienia.

¹¹ Zob. S. Cieślak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz do art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, s. 178.

bezpieczeństwa komornika i osób uczestniczących w czynnościach, jak również powinno stanowić gwarancję przebiegu czynności w zgodzie z prawem i przy poszanowaniu godności osób biorących udział w czynności¹².

W dodanym § 1¹ art. 765 k.p.c. ustawodawca nie wskazał jednak, choćby przykładowo, na czym ma polegać pomoc Policji, jeśli nie na przełamaniu oporu, o którym mowa w art. 765 § 1 k.p.c. Nieprzypadkowo w § 2 ust. 1 rozp. wyk. wskazano, że Policja udziela pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, jeżeli w toku wypełniania tych czynności komornik natrafi na opór, który utrudnia lub uniemożliwia mu wykonywanie tych czynności, albo jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że na taki opór natrafi. Jednak w myśl § 3 ust. 1 rozp. wyk. pomoc Policji lub Straży Granicznej przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych jest realizowana przez zapewnienie komornikowi oraz innym uczestnikom postępowania bezpieczeństwa osobistego, mając na względzie poszanowanie godności osób biorących udział w tych czynnościach. Przepisy rozp. wyk. pozwalają zatem uznać, że pomoc Policji wezwanej przez komornika nie musi polegać jedynie na przełamaniu oporu, ale również na zapewnieniu komornikowi i uczestnikom postępowania bezpieczeństwa osobistego.

Zamieszczenie w § 1¹ zdania drugiego, zgodnie z którym w przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, Policja niezwłocznie powiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności, nie sposób uznać za prawidłowe z punktu widzenia reguł poprawnej legislacji. Nie nadaje się przecież do obrony pogląd, że czynności Policji, o których mowa w tym zdaniu, stanowią formę udzielania komornikowi pomocy. Ponadto zamieszczenie w art. 765 § 1¹ zdania drugiego rodzi wątpliwość, czy w sytuacji asysty Policji może ona, w przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie

¹² Zob. H. Langa-Bieszki [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019, s. 743.

przestępstwa, niezwłocznie powiadomić o tym fakcie prezesa właściwego sądu rejonowego i żądać od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności.

4. Zgodnie z art. 765 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., w razie oporu komornik może wezwać pomocy organów Policji. Opór ten może stawiać zarówno strona postępowania egzekucyjnego, inny jej uczestnik, jak i osoba trzecia. Może on przybrać formę zarówno zachowania czynnego, jak i biernego. Pomoc organów Policji jest niezbędna w celu przełamania takiego oporu, a także zapewnienia bezpieczeństwa komornikowi i osobom uczestniczącym w czynnościach egzekucyjnych (por. § 2 ust. 1 i § 3 ust. 1 rozp. wyk.). Wezwanie pomocy Policji może nastąpić nie tylko w toku przeprowadzanych przez komornika czynności, ale też przed ich rozpoczęciem, gdy istnieje uzasadniona obawa wystąpienia oporu przy wykonywaniu czynności. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozp. wyk., Policja udziela pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, jeżeli w toku wypełniania tych czynności komornik natrafi na opór, który utrudnia lub uniemożliwia mu wykonywanie tych czynności, albo jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że na taki opór natrafi. Oceny w tym zakresie dokonuje każdorazowo komornik i nie podlega ona kontroli przez funkcjonariusza Policji.

Wezwanie przez komornika organów Policji do pomocy przy wykonywaniu czynności powinno przybrać formę pisemną. Wezwanie ustne jest wprawdzie dopuszczalne, ale dotyczy wyłącznie pilnych przypadków, zwłaszcza gdy zwłoka groziłaby udaremnieniem egzekucji. W myśl § 4 ust. 1 rozp. wyk., właściwa miejscowo jednostka Policji lub Straży Granicznej udziela pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych po otrzymaniu co najmniej 7 dni przed terminem czynności pisemnego wezwania oraz odpisu tytułu wykonawczego sporządzonego przez komornika, na podstawie którego jest prowadzona egzekucja. Jedynie w pilnych przypadkach, zwłaszcza gdy zwłoka groziłaby udaremnieniem egzekucji, udzielenie pomocy następuje również na ustne wezwanie komornika. W takiej sytuacji właściwa

służba, nie wstrzymując udzielenia pomocy, żąda okazania tytułu wykonawczego, na którego podstawie jest prowadzona egzekucja, oraz nadsłania (po zakończeniu czynności egzekucyjnych) odpisu tytułu wykonawczego sporządzonego przez komornika i potwierdzenia wezwania na piśmie (§ 4 ust. 2 rozp. wyk.). Pomoc Policji udzielona komornikowi polega przede wszystkim na zastosowaniu wobec osoby stawiającej opór środków przymusu bezpośredniego. Komornik nie jest bowiem uprawniony do stosowania tych środków. Uprawnienie do stosowania środków przymusu bezpośredniego przez Policję wynika z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹³ w zw. z art. 11 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej¹⁴. Jak wynika z art. 11 pkt 1, 12 i 13 ostatnio powołanej ustawy, policjanci uprawnieni są do używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego m.in. w przypadku konieczności wyegzekwowania wymaganego prawem zachowania zgodnie z wydanym przez uprawnionego poleceniem oraz pokonywania czynnego i biernego oporu. Dotyczy to również egzekwowania poleceń wydanych przez funkcjonariusza Policji w celu umożliwienia komornikowi dostępu do miejsca wykonywania czynności egzekucyjnych i zapewnienia porządku w tym miejscu. W wypadku niezastosowania się do tych poleceń, policjanci są uprawnieni do użycia **środków przymusu bezpośredniego przewidzianych ustawą o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (z wyjątkiem celi zabezpieczającej, izby izolacyjnej oraz pokoju izolacyjnego)**.

Nie budzi wątpliwości pogląd, że funkcjonariusze Policji nie są zobowiązani do wykonywania na rzecz komornika czynności technicznych, polegających na otwieraniu zamków, skrytek, drzwi itp., bądź na wynoszeniu przedmiotów, przenoszeniu przedmiotów albo przeszukiwaniu pomieszczeń, odzieży itp. Czynności te wykraczają bowiem poza zakres udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych. Nieprzypadkowo w art. 814 k.p.c. ustawodawca wyraźnie

¹³ Dz.U. z 2019 r., poz. 161 ze zm.

¹⁴ Dz.U. z 2018 r., poz. 1834 ze zm.

zaznaczył, że czynności polegające na otwieraniu i przeszukaniu mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków, jak również przeszukania odzieży i innych przedmiotów komornik dokonuje osobiście. Na skutek nowelizacji k.p.c. dokonanej u.k.s. nie doszło do zmiany powołanego artykułu. Przepis 765 § 1² k.p.c. nałożył jedynie na komornika obowiązek dokonania czynności polegających na otwarciu lub przeszukaniu mieszkania dłużnika wyłącznie w asyście Policji.

Pomoc Policji przy wykonywaniu czynności przez komornika udzielana jest przez wyznaczonego funkcjonariusza Policji, zwanego dalej „funkcjonariuszem” (§ 5 rozp. wyk.). Funkcjonariusz ten wyjaśnia, czy komornik jest uprawniony do prowadzenia egzekucji. W tym celu może on żądać okazania właściwego dokumentu, a zwłaszcza legitymacji służbowej. Z przebiegu czynności sporządza on notatkę urzędową, zawierającą określenie terminu, miejsca i rodzaju prowadzonej egzekucji, imię i nazwisko osoby, przeciwko której egzekucja była skierowana, imię i nazwisko komornika, a także opis czynności wykonanych w ramach udzielonej pomocy (§ 6 ust. 1 rozp. wyk.). Notatkę tę funkcjonariusz Policji udzielający pomocy komornikowi przekazuje swojemu bezpośredniemu przełożonemu (ust. 2).

Należy w tym miejscu podkreślić, że w przepisach rozp. wyk. nie zamieszczono odrębnej regulacji określającej sposób postępowania funkcjonariusza Policji w przypadku stwierdzenia przez niego wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 765 § 1¹ zdanie drugie k.p.c. Brzmienie § 6 ust. 1 rozp. wyk. odpowiada w zasadzie w całości treści § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych.

Pomimo braku w nowym rozp. wyk. odrębnej regulacji normatywnej, należy przyjąć, że w przypadku wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 765 § 1¹ zdanie drugie k.p.c., notatka urzędowa sporządzona przez funkcjonariusza Policji uczestniczącego w czynnościach

egzekucyjnych powinna zawierać nie tylko informacje na temat czynności podjętych przez niego w ramach udzielonej komornikowi pomocy, ale również te, które wiązały się ze stwierdzeniem przez funkcjonariusza istnienia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. W notatce powinny się znaleźć przede wszystkim szczegółowe informacje o zgłoszeniu komornikowi zastrzeżenia do protokołu, przyczynach tego zgłoszenia oraz ujawnionej w protokole treści zastrzeżenia, a także o zawiadomieniu przez funkcjonariusza Policji prezesa właściwego sądu rejonowego.

5. Przepis art. 765 § 1¹ zdanie drugie k.p.c. przewiduje dwa odrębne obowiązki Policji: 1) niezwłocznego powiadomienia prezesa właściwego sądu rejonowego o stwierdzeniu okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa; 2) zgłoszenia komornikowi żądania wpisania zastrzeżenia do protokołu czynności. Uwzględniając treść przepisów rozp. wyk., nie budzi wątpliwości, że obowiązki te spoczywają na funkcjonariuszu Policji, który uczestniczy w czynnościach egzekucyjnych. Czynności te powinny być podjęte niezwłocznie. Zażądanie wpisania zastrzeżenia do protokołu po jego sporządzeniu należy uznać za spóźnione.

Nie można nie zauważyć, że zarówno z uzasadnienia projektu ustawy, jak i z ostatecznej wersji uchwalonego przepisu nie wynika jednoznacznie, czy interwencja Policji przewidziana w art. 765 § 1¹ zdanie drugie k.p.c. ma dotyczyć wyłącznie podejrzenia popełnienia przestępstwa, którego sprawcą miałby być komornik, czy także przestępstw popełnionych przez inne podmioty postępowania egzekucyjnego (w tym jego uczestników, osoby trzecie uczestniczące w czynnościach, podmioty pomocnicze). Jednak nałożenie na funkcjonariusza Policji obowiązku niezwłocznego powiadomienia prezesa właściwego sądu rejonowego o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa w trakcie udzielanej pomocy komornikowi w trybie art. 765 k.p.c. wskazuje raczej, że chodzi o zasygnalizowanie możliwości popełnienia przestępstwa przez komornika. Prezes właściwego sądu rejonowego sprawuje bowiem nad

komornikiem szeroko zakreślony nadzór administracyjny (nazwany nadzorem odpowiedzialnym – art. 175 u.k.s.). Komornik podlega mu także służbowo (art. 17 ust. 6 u.k.s.).

Zdaniem P. Dzienisa celem regulacji przewidzianej w art. 765 § 1¹ k.p.c. jest „przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa uczestników czynności egzekucyjnych oraz wzmocnienie kontroli sprawowanej przez prezesa sądu rejonowego nad komornikiem (...). Stosowanie tego przepisu ma zapobiec wyjątkowym sytuacjom, w których dochodzi do naruszeń prawa związanych przede wszystkim z bezpieczeństwem osób, mienia i godności osobistej, a jednocześnie bulwersującym opinię publiczną”¹⁵.

Trudno przyjąć, że wprowadzona regulacja tzw. obiektywnego udziału Policji w czynnościach egzekucyjnych zapobiegnie sytuacjom, w których dojdzie do naruszeń prawa związanych przede wszystkim z bezpieczeństwem osób, mienia i godności osobistej. Funkcjonariusz Policji uczestniczący w czynnościach egzekucyjnych nie został bowiem wyposażony w żadne władcze uprawnienia w stosunku do komornika. Zgłoszenie zastrzeżeń do protokołu nie jest środkiem, który mógłby realnie wpłynąć na przebieg czynności egzekucyjnych i zapobiec ewentualnym nieprawidłowościom. Zgłoszenie żądania wpisania zastrzeżeń do protokołu przez policjanta uczestniczącego w czynnościach egzekucyjnych nie przyczyni się też do zapewnienia uczestnikom postępowania większego bezpieczeństwa.

Jeśli chodzi natomiast o obowiązek Policji niezwłocznego powiadomienia prezesa właściwego sądu rejonowego o stwierdzeniu okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przez komornika przestępstwa, to zasadnicze wątpliwości budzi kwestia zamieszczenia tego obowiązku w k.p.c., który przecież nie reguluje zagadnień związanych z nadzorem administracyjnym sprawowanym nad komornikiem przez prezesa właściwego sądu rejonowego.

Wydaje się oczywiste stwierdzenie, że prawidłowe ustalenie przez funkcjonariusza Policji wystąpienia okoliczności, o których mowa

¹⁵ Por. P. Dzienis [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwersa, Warszawa 2019, s. 781.

w analizowanym przepisie, nie jest sprawą prostą. W każdym przypadku dokonanie oceny zachowania komornika z punktu widzenia obowiązku przestrzegania przez niego norm prawa karnego wymaga uwzględnienia faktu, że komornik działa jako funkcjonariusz publiczny, który uprawniony jest na mocy ustawy do stosowania środków przymusu przewidzianych przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Działanie komornika w ramach ustawowego uprawnienia wyłącza zaś bezprawność czynu.

Zgodnie z art. 765 § 1¹ k.p.c. Policja została wyposażona w prawo żądania od komornika wpisania zastrzeżenia do protokołu czynności. Wymóg niezwłocznego zgłoszenia takiego żądania uzasadnia zapatrywanie, że może to uczynić wyłącznie funkcjonariusz Policji, o którym mowa w § 5 rozp. wyk., udzielający pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych. Należy przyjąć, że także funkcjonariusz Policji uczestniczący w czynności, o której mowa w art. 765 § 1² k.p.c., posiada takie uprawnienie. Udziela on bowiem w istocie pomocy w czynnościach egzekucyjnych, a nie asysty w rozumieniu art. 811 k.p.c. Żądając wpisania zastrzeżenia do protokołu czynności, funkcjonariusz Policji powinien precyzyjnie określić okoliczności, na podstawie których uznał, że zachodzi *in concreto* podejrzenie popełnienia przestępstwa. Na komorniku spoczywa zaś obowiązek wpisania tego zastrzeżenia do sporządzonego protokołu czynności.

6. Zarówno w omawianym przepisie, jak i w art. 853 § 2 k.p.c. posłużono się jednolitym pojęciem zastrzeżenia. Jednak – w przeciwieństwie do analizowanego uprawnienia przysługującego funkcjonariuszowi Policji – zastrzeżenia, o których mowa w art. 853 § 2 k.p.c., mogą zgłosić wyłącznie wierzyciel i dłużnik, zaś przedmiotem tych zastrzeżeń jest oszacowanie ruchomości dokonane przez komornika. Odrębnie ustawodawca uregulował także termin do wniesienia zastrzeżeń i skutki procesowe zgłoszenia tego szczególnego środka zaskarżenia, polegające na konieczności wyznaczenia przez komornika bieglego do oszacowania ruchomości¹⁶.

¹⁶ Por. J. Derlatka, *Zastrzeżenia do oszacowania wartości ruchomości przez komornika sądowego (art. 853 k.p.c.)* [w:] *Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz ustawy o kosztach komorniczych*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2018, s. 627 i n.

Zgodnie z art. 809 k.p.c. każda czynność egzekucyjna powinna być dokumentowana protokołem zawierającym ściśle określone elementy. Stosownie do art. 13 § 2 k.p.c., w zakresie nieuregulowanym przepisami o postępowaniu egzekucyjnym, do czynności protokolowania znajdują odpowiednie zastosowanie przepisy art. 157–162 k.p.c. dotyczące protokolowania czynności w postępowaniu rozpoznawczym, a także prostowania lub uzupełniania protokołu. W myśl dodanego na mocy u.k.s. art. 809¹ k.p.c., przebieg niektórych, dokonywanych przez komornika poza kancelarią, czynności egzekucyjnych podlega utrwaleniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Do czynności tych należą m.in. przymusowe otwarcie pomieszczenia i przeszukanie mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika (art. 809¹ § 1 pkt 11 i 12 k.p.c.). Zgodnie z art. 809¹ § 4 zdanie pierwsze k.p.c., w przypadku utrwalania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk przebiegu czynności, w protokole zamieszcza się, poza elementami wymienionymi w art. 809 pkt 1, 2 i 4–7, jedynie zwięzłe sprawozdanie z przebiegu czynności. Na gruncie znowelizowanych poprzez u.k.s. przepisów k.p.c. należy przyjąć, że żądanie wpisania zastrzeżenia do protokołu czynności funkcjonariusz Policji może zgłosić niezależnie od tego, czy czynność egzekucyjna będzie podlegać utrwaleniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Zastrzeżenie to powinno być odnotowane przez komornika także w protokole odpowiadającym wymogom przewidzianym w art. 809¹ § 4 k.p.c.

Wpisanie do protokołu zastrzeżenia, o którym mowa w art. 765 § 1¹ k.p.c., nie wydaje się czynnością skomplikowaną. Nie wpłynie więc znacząco na czas trwania czynności dokonywanej przez komornika. Wprawdzie organ egzekucyjny nie jest związany stanowiskiem funkcjonariusza Policji w zakresie oceny prawidłowości podejmowanych przez siebie działań, to jednak już samo zgłoszenie przez funkcjonariusza żądania wpisania zastrzeżenia może wywołać efekt „mrozący” i przyczynić się do podjęcia przez komornika decyzji o odstąpieniu od dokonania zaplanowanych wcześniej czynności lub podjęcia przez niego innych czynności. Nie zawsze jednak

decyzja ta będzie obiektywnie uzasadniona w świetle okoliczności sprawy i obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Właściwej oceny może dokonać sąd w ramach sprawowanego nadzoru judykacyjnego, w szczególności na skutek skargi wniesionej przez stronę na czynność komornika lub zaniechanie dokonania przez niego czynności.

Trzeba jednak zaznaczyć, że przyznane Policji na mocy art. 765 § 1¹ k.p.c. uprawnienia mają charakter uprawnień kontrolnych, a nie nadzorczych. Funkcjonariusz udzielający pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych nie został wyposażony w środki o charakterze władczym. Analizowany przepis nie wprowadza zatem tzw. nadzoru policyjnego jako kolejnego typu nadzoru nad komornikami, który nie został wymieniony w art. 165 ust. 1 u.k.s.

7. Jak wskazano wcześniej, wprowadzona przez ustawodawcę regulacja tzw. obiektywnego udziału Policji w czynnościach egzekucyjnych budzi zasadnicze zastrzeżenia¹⁷. Przede wszystkim, wbrew przyjętym przez projektodawcę założeniom, nie zapobiegnie ona sytuacjom, w których może dojść do naruszeń prawa związanych przede wszystkim z bezpieczeństwem osób, mienia i godności osobistej. Funkcjonariusz Policji uczestniczący w czynnościach egzekucyjnych nie został bowiem wyposażony w żadne władcze uprawnienia w stosunku do komornika. Zgłoszenie zastrzeżeń do protokołu nie jest środkiem, który mógłby realnie wpłynąć na przebieg czynności egzekucyjnych i zapobiec ewentualnym nieprawidłowościom. Zgłoszenie żądania wpisania zastrzeżeń do protokołu przez funkcjonariusza Policji uczestniczącego w czynnościach egzekucyjnych nie przyczyni się też do zapewnienia uczestnikom postępowania większego bezpieczeństwa.

Nie można przy tym nie wziąć pod uwagę, że w poprzednim stanie prawnym przewidziano już obowiązek funkcjonariusza Policji uczestniczącego w czynnościach egzekucyjnych sporządzenia notatki urzędowej

¹⁷ Por. I. Kunicki, *Właściwość komornika sądowego, kompetencje Policji i skarga na czynności komornika. Komentarz do art. 763³, 765 i 767 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019, nr 9, s. 93 i nast.

z przebiegu czynności i niezwłocznego powiadomienia przełożonego o ewentualnym naruszeniu prawa karnego przez komornika w trakcie tych czynności. W tym przypadku to przełożony funkcjonariusza decydował jednak o nadaniu tej informacji właściwego biegu.

Należy przypomnieć, że wprowadzenie regulacji przewidzianej w art. 765 § 1¹ k.p.c. nie spowodowało zmiany przepisów wykonawczych regulujących zasady udzielania pomocy komornikowi przez Policję. W szczególności w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych, nie uregulowano szczegółowo zasad postępowania funkcjonariusza Policji w przypadku stwierdzenia przez niego okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa.

Jak się wydaje, wprowadzona regulacja nie wpłynęła też w istotny sposób na sprawowanie przez prezesa właściwego sądu rejonowego nadzoru nad komornikiem. Prezes sądu rejonowego sprawujący nad komornikiem nadzór administracyjny (tzw. nadzór odpowiedzialny – art. 175 u.k.s.) uzyskał na mocy u.k.s. bardzo szeroki wachlarz uprawnień nadzorczych. Zamieszczenie w k.p.c. obowiązku Policji niezwłocznego powiadomienia prezesa właściwego sądu rejonowego o stwierdzeniu okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, nie sposób uznać za uzasadnione, skoro problematykę nadzoru administracyjnego nad komornikiem uregulowano całościowo w u.k.s.

8. W myśl dodanego w art. 765 k.p.c. § 1², otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika komornik dokonuje wyłącznie w asyście Policji. Z art. 814 § 1 k.p.c. wynika, że czynności polegające na otworzeniu mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków dłużnika, jak również przeszukanie jego rzeczy, mieszkania i schowków komornik zarządza, jeśli wymaga tego cel egzekucji. Podjęcie zatem tych czynności musi pozostawać w ścisłym związku z realizacją świadczenia określonego w tytule wykonawczym.

W analizowanym § 1² art. 765 k.p.c. mowa jest wyłącznie o asyście Policji przy dokonywaniu przez komornika otwarcia lub przeszukania

mieszkania. *Prima facie* nadaje się zatem do obrony pogląd, że uczestnictwo Policji nie jest konieczne przy otwarciu przez komornika innych pomieszczeń i schowków, jak również przeszukaniu schowków (por. art. 814 § 1 k.p.c.). Stanowisko to może jednak budzić wątpliwości. Względy celowościowe przemawiają w tym przypadku raczej za zastosowaniem wykładni rozszerzającej, tym bardziej że przed otwarciem konkretnego pomieszczenia najczęściej komornik nie posiada wiedzy, czy dokonuje otwarcia mieszkania, innego pomieszczenia, czy schowka.

Zdaniem I. Kunickiego pojęcie mieszkania w rozumieniu omawianego przepisu ma węższy zakres znaczeniowy od pojęcia „lokal służący zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych” użytego w art. 1046 § 1 k.p.c.¹⁸ „O uznaniu za mieszkanie decyduje zatem przeznaczenie lokalu, nie zaś samo faktyczne wykorzystywanie lokalu do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych dłużnika”¹⁹. Warto zauważyć, że odmiennie kwestię udziału funkcjonariusza Policji (wcześniej: milicjanta) przy dokonywaniu czynności polegającej na otwarciu przez komornika mieszkania regulował nieobowiązujący § 52 zdanie pierwsze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie czynności komorników²⁰, zgodnie z którym, jeżeli zachodziła potrzeba otworzenia mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków w nieobecności dłużnika, komornik czynił to w obecności funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej (Policji) albo administratora lub dozorca domu. W porównaniu ze wskazaną regulacją, komentowany przepis przewiduje obowiązek obecności funkcjonariusza Policji w trakcie otwarcia lub przeszukania mieszkania przez komornika niezależnie od tego, czy następuje to w obecności, czy nieobecności dłużnika w mieszkaniu.

Czynności komornika polegające na przymusowym otwarciu pomieszczenia oraz przeszukaniu mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika podlegają obligatoryjnemu utrwalaniu przez komornika

¹⁸ Pojęcie „lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych” użyto jednak w § 4 art. 1046 k.p.c., a nie w § 1.

¹⁹ I. Kunicki, *Właściwość ...*, s. 97.

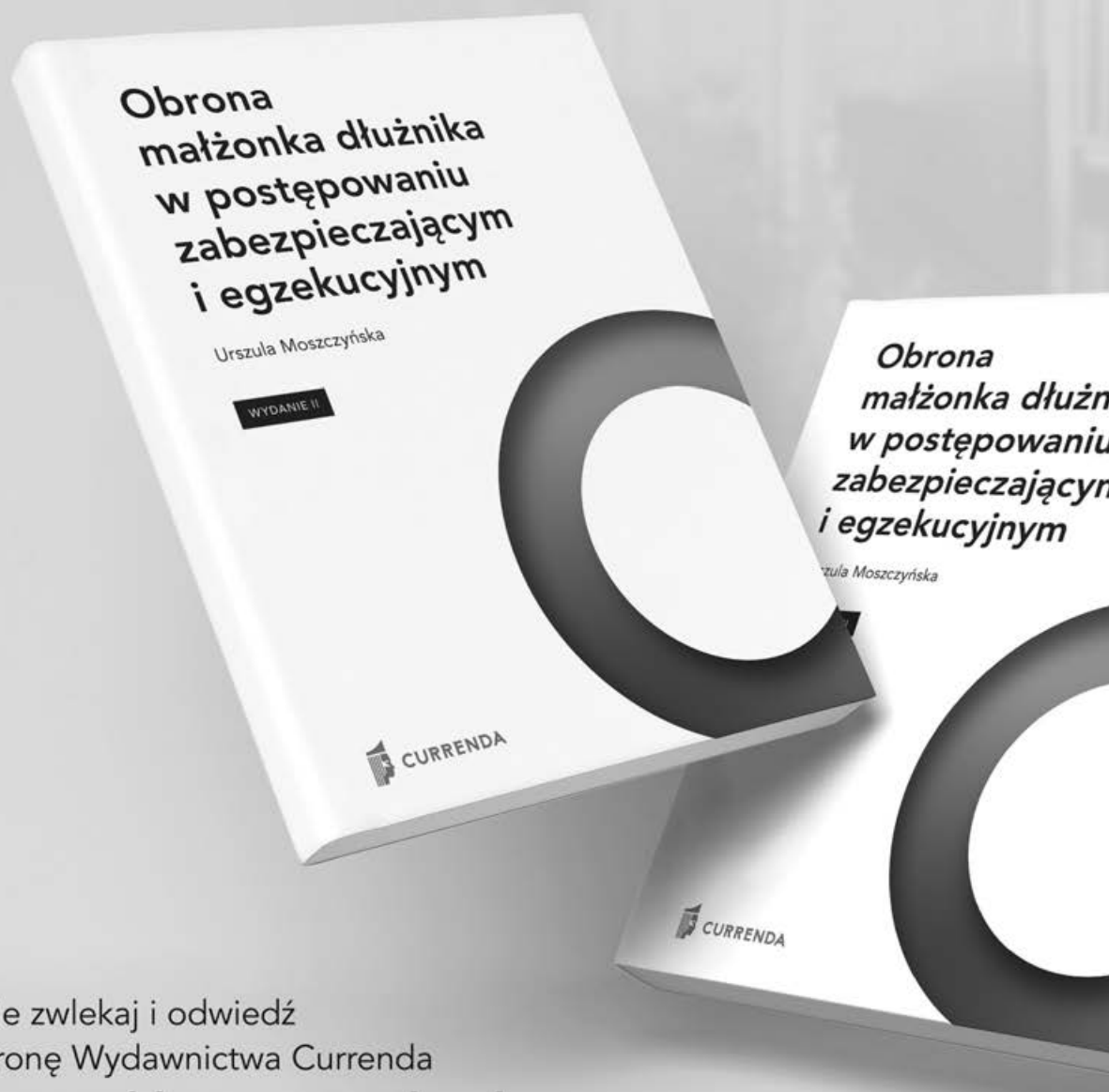
²⁰ Dz.U. Nr 10, poz. 52.

za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk (art. 809¹ § 1 pkt 11 i 12 k.p.c.). W myśl § 3 art. 809¹ k.p.c., komornik ma obowiązek uprzedzić osoby uczestniczące w czynności o utrwalaniu przebiegu czynności, o których mowa w § 1 i 2. Komornik przerywa jednak utrwalanie przebiegu czynności w miejscu zamieszkania dłużnika lub osoby trzeciej, jeżeli dłużnik lub ta osoba sprzeciwiają się temu, o czym należy te osoby pouczyć. Na żądanie osoby, która sprzeciwiła się utrwalaniu czynności, komornik podejmuje utrwalanie czynności na nowo, o czym należy te osoby pouczyć.

9. Przedstawione rozważania wskazują na potrzebę prowadzenia dalszych badań nad regulacją normatywną udziału Policji przy wykonywaniu przez komornika sądowego czynności egzekucyjnych. Wprawdzie potrzeba pozostawienia w k.p.c. regulacji dotyczącej asysty Policji i udzielania komornikowi właśnie przez Policję pomocy przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych nie budzi zastrzeżeń, to już wprowadzenie przez ustawodawcę tzw. obiektywnego udziału Policji należy uznać za mocno kontrowersyjne.

Książka, którą musisz mieć

„Obrona małżonka dłużnika w postępowaniu
zabezpieczającym i egzekucyjnym”

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda
www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Pozycja wierzyciela w egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku**

Przedmiotem niniejszego opracowania jest ocena prawna obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego pod kątem ich praktycznego zastosowania w egzekucji z papierów wartościowych. Przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie tezy o nieprawidłowej konstrukcji art. 911⁸ k.p.c., który w efekcie może prowadzić do pokrzywdzenia obu stron postępowania egzekucyjnego. Na negatywną ocenę zasługuje rozwiązanie ograniczające rozporządzanie rachunkiem maklerskim oraz niesprecyzowana relacja w stosunkach pomiędzy wierzycielem a przedsiębiorstwem inwestycyjnym, co przekłada się na zakres obowiązków informacyjnych oraz ochronnych w stosunku do wierzyciela. W następstwie powyższego, niejasne pozostaje zastosowanie przepisów prawa finansowego, w tym regulacji unijnych, w odniesieniu do obowiązków firmy inwestycyjnej oraz uprawnień wierzyciela. Waga i charakter poruszonej problematyki pozwala uznać, iż aktualne rozwiązania nie mają korzystnego wpływu na pozycję stron postępowania, w szczególności wierzyciela, zatem należałoby się pochylić nad zmianą obowiązujących w tym zakresie przepisów. W związku z czym, w artykule zaproponowano rozwiązania mogące poprawić pozycję wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym z papierów wartościowych.

Słowa kluczowe: postępowanie cywilne, egzekucja z papierów wartościowych, rynek kapitałowy, obrót instrumentami finansowymi

SUMMARY **Position of a Creditor in Enforcement from Financial Instruments Deposited on an Account of Securities or Another Account**

This study presents a legal assessment of applicable regulations of the Code of Civil Procedures in terms of their practical application in enforcement from securities. The conducted analysis leads to the thesis of the improper construct of art. 911⁸ of the Code of Civil Procedures, which may consequently lead to harming both parties of enforcement proceedings. A solution that limits the disposal

of a brokerage account has to be assessed critically, together with an undefined relation between a creditor and an investment enterprise, which is reflected in the scope of informative and indemnification duties with respect to a creditor. As a consequence, it remains unclear how to apply regulations of financial law, including EU regulations, with respect to the duties of investment firms and authorizations of a creditor. The weight and nature of the discussed problems enable to conclude that the present solutions do not have a favourable influence on the position of parties of proceedings, in particular that of a creditor; as a consequence, an amendment to regulations applicable in this respect should be considered. Therefore, the article proposes solutions that might improve the position of a creditor in enforcement proceedings from securities.

Keywords: *civil proceedings, enforcement from securities, capital market, financial instrument trading*

Pozycja wierzyciela w egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku

I. Wprowadzenie

Celem niniejszego opracowania jest naświetlenie problematyki pozycji wierzyciela w związku z egzekucją z papierów wartościowych zapisanych na rachunku w obliczu zmian w prawie rynków kapitałowych oraz zaproponowanie rozwiązań mogących służyć jej poprawie. W literaturze przedmiotu dotychczas nie brano pod rozwagę oddziaływania regulacji unijnych z zakresu rynku kapitałowego na egzekucję sądową z instrumentów finansowych. W opracowaniu zostanie w szczególności podjęta kwestia braku możliwości uznania wierzyciela za klienta firmy inwestycyjnej przy wykonywaniu uprawnień z art. 911⁸ § 3 k.p.c., co ma wpływ na zakres ciążącego na tej firmie obowiązku informacyjnego oraz ochronę interesów stron postępowania egzekucyjnego.

2. Egzekucja z instrumentów finansowych

Regulacja kodeksowa, odnosząca się do problematyki egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunkach papierów wartościowych, jest stosunkowo nowa¹. Wraz z jej wprowadzeniem zmienił się pogląd doktryny na kwestię egzekucji z instrumentów finansowych, co wpłynęło na dotychczasową praktykę. Luka we wcześniej obowiązujących przepisach utrudniała proces zaspokajania roszczeń z tego typu mienia, w następstwie czego w doktrynie wypracowano wiele koncepcji, których cel był jeden – skuteczna egzekucja wierzytelności. Proponowano rozmaite środki umożliwiające realizację tego założenia, tj. odpowiednie stosowanie przepisów o egzekucji z ruchomości² lub z rachunków bankowych, które łączono z regulacjami postępowania egzekucyjnego z innych wierzytelności i innych praw majątkowych³. Jednak wielość sprzecznych poglądów nie pozwoliła na uzgodnienie wspólnego stanowiska – stąd jedynie wdrożenie nowych przepisów mogło wypełnić tę lukę i zapewnić stabilną sytuację wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym skierowanym do instrumentów finansowych. Niemniej wejście w życie art. 911⁸ k.p.c. stworzyło szereg nowych problemów, których rozwiązanie nie zostało wypracowane⁴.

3. Znaczenie informacji na rynku instrumentów finansowych

Informacja na rynku kapitałowym ma nieocenioną wartość. Inaczej niż w innych obszarach rynku, to właśnie o nią zabiegają wszyscy inwestorzy.

¹ Zob. art. 1 pkt 160 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804).

² Zob. A. Zwolińska-Doboszyńska, *Egzekucja sądowa z rachunku papierów wartościowych*, Prawo Papierów Wartościowych 2000, nr 3, s. 21–31.

³ Zob. F. Zedler [w:] *Spółki Akcyjne. Wybrane zagadnienia prawne i ekonomiczne*, pod red. P. Adamczewskiego, M. Piotrowskiego, Poznań 1994.

⁴ Jednym z problemów jest brak uwzględniania zróżnicowanego stopnia złożoności instrumentów finansowych. O tym m.in. M. Spyra, *Prawo rynku instrumentów finansowych. Zagadnienia ogólne* [w:] *System Prawa Handlowego. Tom IV. Prawo instrumentów finansowych*, pod red. M. Steca, Warszawa 2016, s. 26–25.

Podmioty prowadzące działalność maklerską⁵, z uwagi na swoją pozycję i wykonywane obowiązki, pozyskują szereg informacji o ogromnym znaczeniu giełdowym, czego efektem jest powstanie asymetrii informacji względem klienta⁶. Konsekwentnie, klient może zobowiązać przedsiębiorstwo inwestycyjne do złożenia zlecenia, które w oparciu o jego wiedzę może być ekonomicznie nieefektywne⁷.

Poziom asymetrii informacyjnej jest bezpośrednio związany z poziomem wiedzy i doświadczenia, jakim legitymuje się klient. Im niższy jest poziom wyjściowy jego wiedzy, tym szerszy jest zakres obowiązków informacyjnych przedsiębiorstwa inwestycyjnego. W związku z tym istnieje realna potrzeba przywrócenia równowagi pomiędzy uczestnikami rynku finansowego⁸ oraz zniwelowania wynikającego z braku informacji ryzyka pokrzywdzenia klienta.

Ochrona poprzez transparentność informacji⁹ wraz z prawem do ich uzyskania jest metodą umożliwiającą inwestorom, w tym w szczególności klientom detalicznym, podejmowanie świadomych decyzji inwestycyjnych. Z kolei brak tej wiedzy po stronie wierzyciela prowadzącego egzekucję z instrumentów finansowych, może przyczynić się do podjęcia przez niego decyzji inwestycyjnej skutkującej pokrzywdzeniem dłużnika jako strony postępowania egzekucyjnego.

⁵ Z uwagi na niespójność w zakresie siatki pojęciowej między prawem finansowym a postępowaniem cywilnym, na potrzeby niniejszego artykułu autorka posługuje się określeniem „przedsiębiorstwo inwestycyjne” bądź „podmiot prowadzący działalność maklerską” w miejsce terminu „firma inwestycyjna” wykorzystywanego w regulacjach prawa finansowego.

⁶ Zob. A. Chłopecki, *Instrumenty pochodne w polskim systemie prawnym (rozważania na kanwie „toksycznych opcji”)*, PPH 2009, nr 7, s. 9–10.

⁷ W przedmiocie efektywności jako postulatu szkoły ekonomicznej zob. m.in. J. Stelmach, *Spór o ekonomiczną analizę prawa* [w:] *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, pod red. J. Stelmacha, M. Soniewickiej, Warszawa 2007.

⁸ T. Czech, *Kryterium odpowiedniego charakteru usługi inwestycyjnej oraz instrumentów finansowych według MiFID*, PPH 2009, nr 7, s. 17.

⁹ E. Rutkowska, *Ochrona prawna konsumenta w obrocie bankowym* [w:] *Prawo bankowe*, pod red. E. Fojcik-Mastalskiej, Wrocław 2009, s. 283.

4. MiFID II¹⁰ a egzekucja z instrumentów finansowych

Podstawową regulacją unijną w zakresie prawa obrotu instrumentami finansowymi jest dyrektywa MiFID II, której główne założenie to niwelowanie dysproporcji w relacjach między klientem a przedsiębiorstwem inwestycyjnym¹¹. Regulacja ta wprowadza szereg środków wzmacniających pozycję inwestora na rynku kapitałowym poprzez dostosowanie instrumentów finansowych do potrzeb klienta. Obowiązek niwelowania dysproporcji obejmuje kwestie zakresu informacji podawanych przez podmiot prowadzący działalność maklerską oraz doboru¹² odpowiednich dla inwestora produktów. W wyniku tego firmy inwestycyjne, uwzględniając wiedzę i doświadczenie klientów, kwalifikują ich do stosownych grup – klientów detalicznych, profesjonalnych lub uprawnionych kontrahentów¹³. Bezpośrednią konsekwencją przypisania klienta do danej grupy jest dywersyfikacja poziomu ochrony oraz zakresu obowiązków informacyjnych firmy inwestycyjnej. Przedsiębiorstwo inwestycyjne ma szersze obowiązki wobec klientów detalicznych niż w przypadku uprawnionego kontrahenta¹⁴.

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.Urz. UE.L. z 2014 r. Nr 173, poz. 349; dalej: MiFID II).

¹¹ Zob. M. Rośniak-Marczuk, *Egzekucja sądowa z instrumentów finansowych*, Warszawa 2011, s. 7–32.

¹² Nazywane również zarządzaniem produktowym lub *product governance*.

¹³ Zob. art. 4 ust. 1 pkt 11, art. 4 ust. 1 pkt 10 oraz art. 30 dyrektywy MiFID II.

¹⁴ Definicje pojawiające się w przepisach wykorzystują jako podstawę konstrukcję klienta profesjonalnego, bezpośrednio się do niej odnosząc. W następstwie tego wiedza z zakresu definicji klienta profesjonalnego jest niezbędna do odtworzenia definicji pozostałych grup – klientów detalicznych oraz uprawnionych kontrahentów. Zgodnie z przepisami, klient profesjonalny musi legitymować się odpowiednim doświadczeniem, wiedzą i fachowością umożliwiającymi podejmowanie niezależnych decyzji inwestycyjnych i właściwe ocenianie ryzyka, z którym się wiąże (art. 3 pkt 39b ustawy o obrocie instrumentami finansowymi). W przypadku pozostałych grup klientów, dyrektywa odnosi się bezpośrednio do definicji klienta profesjonalnego, wobec czego klientem detalicznym jest klient niebędący klientem profesjonalnym (art. 3 pkt 39c ustawy o obrocie instrumentami finansowymi). Natomiast za uprawnionego kontrahenta uznaje się podmioty profesjonalne wskazane w art. 39b ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz klienta z innego państwa członkowskiego, który posiada status uprawnionego kontrahenta zgodnie z przepisami prawa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę. Elementem

Na gruncie polskiego prawa implementacja dyrektywy nastąpiła poprzez harmonizację polskiego porządku z wymogami stawianymi przez Unię Europejską¹⁵. Działania te miały na celu zminimalizowanie zjawiska tzw. *missellingu*¹⁶, czyli sprzedaży instrumentów finansowych nieodpowiednich dla poszczególnych grup klientów. Następstwem wprowadzonych zmian miało być zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony inwestorów poprzez zniwelowanie praktyki sprzedaży i oferowania instrumentów nieodpowiednich dla klienta, co obecnie wiąże się z nałożeniem na przedsiębiorstwo inwestycyjne obowiązków związanych z zarządzaniem produktowym (*product governance*)¹⁷. Wprowadzony poziom ochrony wynika ze specyfiki instrumentów finansowych, których wartość jest trudna do oszacowania. Podstawowym źródłem tego problemu jest zmienna sytuacja giełdowa, mająca bezpośredni wpływ na wartość instrumentów finansowych¹⁸. W konsekwencji, wykonywanie sprzedaży papierów wartościowych w ramach postępowania

wyróżniającym uprawnionych kontrahentów jest możliwość, w ramach świadczenia usług, o których mowa w art. 69 ust. 2 pkt 1, 2 lub 3 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, zawierania transakcji lub pośredniczenia w nich, czego nie może dokonywać klient profesjonalny. Przepisy ustawy o obrocie instrumentami finansowymi są wynikiem implementacji dyrektywy MiFID II.

¹⁵ Pismo Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 2018 r. w sprawie przedstawienia projektu ustawy o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych, druk nr 2191, online: <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/3D00BBA2981CF3CFC1258218004C63D2/%24File/2191.pdf> (dostęp: 28.02.2019); ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 685).

¹⁶ W Polsce kwestia zakazu sprzedaży niewłaściwych instrumentów, a nawet ich proponowania, została zaklasyfikowana przez ustawodawcę jako praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 798 ze zm.).

¹⁷ Zarządzanie produktowe ma na celu zapewnienie przejrzystości transakcji. Więcej na ten temat zob. Dyrektywa Delegowana Komisji (UE) 2017/593 z dnia 7 kwietnia 2016 r. uzupełniająca Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do zabezpieczenia instrumentów finansowych i środków pieniężnych należących do klientów, zobowiązań w zakresie zarządzania produktami oraz zasad mających zastosowanie do oferowanych lub przyjmowanych wynagrodzeń, prowizji lub innych korzyści pieniężnych lub niepieniężnych (Dz.Urz. UE.L. z 2017 r. Nr 87, poz. 500; dalej: dyrektywa „governance”).

¹⁸ Zob. K. Włosik, *Płynność przy wycenie akcji na giełdzie papierów wartościowych w Warszawie*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2017, z. 2, s. 127–144.

egzekucyjnego jest nierozzerwalnie związane z szeroko rozumianym prawem rynku kapitałowego.

Doniosłość relacji między klientem a przedsiębiorstwem inwestycyjnym wyróżnia się na tle pozostałych stosunków prawnych. Zgodnie z § 2 pkt 15 Rozporządzenia o trybie i warunkach¹⁹, za klienta można uznać osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, która zawarła z firmą inwestycyjną lub z bankiem, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi²⁰, umowę o świadczenie usług maklerskich lub z bankiem powierniczym umowę o prowadzenie rachunku papierów wartościowych, rachunku derywatów lub rachunku zbiorczego. Następstwem ustawowego zdefiniowania klienta jest niemożność traktowania wierzyciela jako klienta co do rachunku, wobec którego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne.

Pozycja klienta podmiotu prowadzącego działalność maklerską wiąże się z określonymi prawami i obowiązkami, które są charakterystyczne dla stosunku łączącego go z przedsiębiorstwem inwestycyjnym. W myśl art. 24 ust. 4 MiFID II, podmiot prowadzący działalność maklerską zobowiązany jest do dostarczania klientom lub potencjalnym klientom, w stosownym czasie, odpowiednich informacji dotyczących oferowanych przez nią usług, instrumentów finansowych i proponowanych strategii inwestycyjnych, miejsca wykonania oraz wszelkich kosztów i powiązanych opłat. Celem tego obowiązku jest zachowanie przejrzystości transakcji na rynku kapitałowym poprzez zapewnienie zakresu informacji odpowiadających kategorii, do której klient został przypisany²¹. Ma to zasadnicze znaczenie dla położenia wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym, który pomimo przyznania uprawnienia do sprzedaży

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych, banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, oraz banków powierniczych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1112; dalej: Rozporządzenie o trybie i warunkach).

²⁰ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2286 ze zm. (dalej także: ustawa o obrocie).

²¹ Zob. I. Gębusia, *Zmiany w regulacji rynku instrumentów finansowych wynikające z przyjęcia tzw. pakietu MiFID II/MiFIR*, MPH 2017, nr 1, s. 31–39.

instrumentów finansowych nie jest traktowany jak klient, co uniemożliwia przedstawienie mu tożsamego zakresu informacji.

5. Przedmiot egzekucji

Przedmiotem egzekucji na podstawie art. 911⁸ k.p.c. jest instrument finansowy, zdefiniowany w art. 2 ustawy o obrocie. Regulacja ta określa zamknięty katalog instrumentów finansowych, uniemożliwiając uczestnikom rynku tworzenie nowych kategorii²². W wyniku tego nie jest możliwe uznanie za instrument finansowy instrumentu niewskazanego w tym katalogu²³.

Artykuł 2 ustawy o obrocie dzieli instrumenty finansowe na dwie podstawowe grupy – papiery wartościowe oraz instrumenty finansowe niebędące papierami wartościowymi. Jednakże, o ile w przypadku pierwszej kategorii należy przyjąć, że papierami wartościowymi, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o obrocie, są wszystkie papiery wartościowe zdefiniowane w art. 3 ust. 1 ustawy o obrocie²⁴, o tyle zakres instrumentów

²² K. Gilbowski, *Komentarz do art. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi* [w:] *Prawo Rynku Kapitałowego. Komentarz*, pod red. M. Wierzbowskiego, L. Sobolewskiego, P. Wajdy, Warszawa 2018, E/Legal; M. Romanowski, *Zasada numerus clausus papierów wartościowych* [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom XVIII. Prawo papierów wartościowych*, pod red. A. Szumańskiego, Warszawa 2016, s. 133–158.

²³ Warto podkreślić, że część doktryny podnosi, iż przedmiotem egzekucji opartej na art. 911⁸ k.p.c. mogą być, poza wymienionymi instrumentami zapisanymi na rachunku papierów wartościowych, także te niepodlegające dematerializacji na podstawie art. 5–7 ustawy o obrocie. Zob. M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, s. 896–902; M. Michalski, *Zasady egzekucji z instrumentów finansowych w świetle przepisów postępowania cywilnego*, Prawo Spółek 2008, nr 6, s. 2–11.

²⁴ Akcje, prawa poboru w rozumieniu przepisów Kodeksu spółek handlowych, prawa do akcji, warranty subskrypcyjne, kwity depozytowe, obligacje, listy zastawne, certyfikaty inwestycyjne i inne zbywalne papiery wartościowe, w tym inkorporujące prawa majątkowe odpowiadające prawom wynikającym z akcji lub z zaciągnięcia długu, wyemitowane na podstawie właściwych przepisów prawa polskiego bądź obcego, inne zbywalne prawa majątkowe, powstałe w wyniku emisji, inkorporujące uprawnienie do nabycia lub objęcia papierów wartościowych określonych w lit. a, lub wykonywanie poprzez dokonywanie rozliczenia pieniężnego, odnoszące się do papierów wartościowych określonych w lit. a, walut, stóp procentowych, stóp zwrotu, towarów oraz innych wskaźników lub mierników (prawa pochodne).

finansowych niebędących papierami finansowymi jest ściśle związany z wyliczeniem zawartym w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o obrocie. Zgodnie z powyższym, za instrumenty finansowe uznaje się również kontrakty terminowe, swapy, umowy „forward” oraz inne instrumenty pochodne, których instrumentem bazowym jest papier wartościowy, waluta, stopa procentowa, wskaźnik rentowności, uprawnienie do emisji, inny instrument pochodny, indeks finansowy bądź wskaźnik finansowy, które wykonywane są przez dostawę lub rozliczenie pieniężne²⁵. Ponadto, instrumentami finansowymi, niebędącymi papierami wartościowym, są opcje, kontrakty terminowe, swapy, umowy „forward” oraz inne instrumenty pochodne, jeżeli ich instrumentem bazowym jest towar, i które są lub mogą być wykonywane przez dostawę, a które nie są przeznaczone do celów handlowych²⁶ bądź odnoszące się do zmian klimatycznych, stawek frachtowych oraz stawek inflacji lub innych oficjalnych danych statystycznych, które są bądź mogą być, według woli jednej ze stron, wykonywane przez rozliczenie pieniężne. W przypadku gdy instrumentem bazowym jest towar, który jest lub może być wykonywany – według woli jednej ze stron – przez rozliczenie pieniężne, za instrument finansowy uznaje się – opierające się na powyższym – opcje, kontrakty terminowe, swapy oraz inne instrumenty finansowe. Powyższy katalog zwieńczają instrumenty pochodne odnoszące się do przenoszenia ryzyka kredytowego, kontrakty na różnicę oraz uprawnienia do emisji.

Wyjątkowy obszar funkcjonowania tychże regulacji powoduje, iż instrumenty finansowe kształtowane są dwutorowo – poprzez regulacje krajowe oraz unijne. Fakt ten bezpośrednio przekłada się na pozycję wierzyciela w egzekucji z papierów wartościowych zapisanych na rachunkach,

²⁵ Z wyłączeniem instrumentów pochodnych, o których mowa w art. 10 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) nr 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniające Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej Dyrektywy (Dz.Urz. UE.L z 2017 r. Nr 87, poz. 1).

²⁶ Tylko w odniesieniu do opcji, kontraktów terminowych, swapów, umów „forward” oraz innych instrumentów finansowych niedopuszczonych do obrotu w systemie obrotu instrumentami finansowymi (art. 2 ust. 2 pkt f ustawy o obrocie instrumentami finansowymi).

do których znajdują zastosowanie unijne przepisy dotyczące instrumentów finansowych²⁷. Wskutek powyższego analiza poszczególnych aspektów egzekucji wymaga uzgodnienia z właściwymi przepisami unijnymi.

6. Zajęcie papierów wartościowych w postępowaniu egzekucyjnym

Zajęcie instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub na innych rachunkach jest pierwszą czynnością egzekucyjną, jaką musi podjąć komornik. W tym celu zawiadamia on dłużnika o zakazie odbioru jakiegokolwiek świadczenia i rozporządzania zajętymi instrumentami finansowymi czy wartościami zebranymi na rachunku oraz wzywa podmiot prowadzący działalność maklerską, w której dłużnik posiada rachunek, by nie wykonywał dyspozycji dłużnika. Wyjątek od tej reguły stanowią zlecenia sprzedaży, z których pokrywane jest zobowiązanie dłużnika. Celem obowiązku komornika jest zapewnienie ochrony wierzyciela poprzez przeciwdziałanie powstaniu okoliczności mogących prowadzić do upłynnienia majątku dłużnika, a w następstwie do pokrzywdzenia wierzyciela. Tym samym, na skutek zajęcia przedsiębiorstwo inwestycyjne jest zobowiązane do ochrony interesów wierzyciela poprzez dbałość o niewykonywanie dyspozycji dłużnika, poza sprzedażą instrumentów finansowych, oraz niewypłacanie dłużnikowi pieniędzy ulokowanych na jego rachunku. W ten sposób przedsiębiorstwo inwestycyjne uzyskuje status dłużnika zajętego prawa (poddłużnika) w postępowaniu egzekucyjnym z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku²⁸. W tej egzekucji sytuacji poddłużnika nie określa zajęte prawo, lecz odrębny stosunek prawny, jakim jest umowa maklerska. Wobec powyższego, zajęcie instrumentów finansowych wymaga zobowiązania

²⁷ J. Dybiński, *Ochrona inwestora na rynku instrumentów finansowych* [w:] *System Prawa Handlowego. Tom IV. Prawo instrumentów finansowych*, pod red. M. Steca, Warszawa 2016, s. 1275–1279.

²⁸ Zob. i por. M. Rośniak, *Charakterystyka prawna przedmiotu zajęcia w egzekucji prowadzonej na podstawie art. 911⁸ KPC*, PPE 2007, nr 4, s. 68.

dwóch podmiotów – dłużnika oraz firmy inwestycyjnej do nieczynienia. W konsekwencji, skuteczne prowadzenie egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku każdorazowo wymaga wprowadzenia trzeciego podmiotu – przedsiębiorstwa inwestycyjnego²⁹.

7. Pozycja wierzyciela a sposób jego zaspokojenia

Zestawienie przepisów ogólnych o zaspokajaniu wierzyciela z innych praw majątkowych³⁰ z regulacją egzekucji z instrumentów finansowych wskazuje, iż art. 911⁸ k.p.c. ma charakter zupełny. W myśl tego przepisu zaspokojenie wierzyciela może nastąpić na dwa sposoby – ze środków pieniężnych, zgromadzonych na rachunku pieniężnym związanym z rachunkiem maklerskim, oraz ze sprzedaży instrumentów finansowych³¹. Przebieg egzekucji różni się w zależności od wybranego sposobu zaspokojenia wierzyciela. W art. 911⁸ § 2 k.p.c. ustawodawca ukształtował hierarchię trybów zaspokajania, nadając pierwszeństwo egzekucji ze środków pieniężnych zapisanych na rachunku papierów wartościowych oraz traktując sprzedaż instrumentów finansowych uzupełniająco³². Zasada pierwszeństwa zaspokojenia ze środków pieniężnych nie pozwala na odwrócenie kolejności. Taka konstrukcja służy realizacji nadrzędnego celu postępowania, jakim jest zaspokojenie wierzyciela³³.

²⁹ Podobnie dzieje się w innych postępowaniach egzekucyjnych z praw majątkowych, jednakże celem tego wezwania jest zapewnienie ochrony wierzyciela przed upłynieniem środków oraz instrumentów znajdujących się na rachunku. Zob. M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 902–904.

³⁰ Zob. art. 910² k.p.c.

³¹ Inaczej w przypadku pozostałych praw majątkowych umożliwiających zaspokojenie roszczenia z dochodu, jakie przynosi zajęte prawo. Zob. M. Michalski, *Komornicze zajęcie akcji a wykonywanie uprawnień korporacyjnych*, PPH 2003, nr 3, s. 13.

³² I. Gil, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c. [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2012, s. 582–585; M. Rośniak-Marczuk, *Egzekucja sądowa z instrumentów finansowych*, Warszawa 2011, s. 315.

³³ M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 912–913.

Okolicznością, która odróżnia egzekucję z instrumentów od postępowań egzekucyjnych z innych praw majątkowych jest pozycja wierzyciela w toku postępowania. Jego aktywne uczestnictwo w postępowaniu uzależnione jest od spełnienia określonych warunków. Przede wszystkim środki pieniężne znajdujące się na rachunku maklerskim dłużnika muszą być niewystarczające do zaspokojenia wierzyciela. W tym przypadku komornik nakłada na podmiot prowadzący działalność maklerską obowiązek wezwania dłużnika do złożenia zlecenia sprzedaży instrumentów finansowych zdeponowanych na rachunku papierów wartościowych³⁴. Stwarza to możliwość samodzielnej sprzedaży przez dłużnika należących do niego papierów wartościowych. Niemniej uprawnienie to wygasa wraz z niezłożeniem w terminie trzech dni zlecenia sprzedaży lub braku jego realizacji w okresie miesiąca od dnia złożenia zlecenia. Dopiero ziszczenie się tych okoliczności powoduje uzyskanie przez wierzyciela uprawnienia do zlecenia sprzedaży³⁵. Jednakże wierzyciel, podobnie jak dłużnik, ulega ograniczeniu w wykonaniu prawa do zlecenia sprzedaży instrumentów. Zgodnie z art. 911⁸ § 4 k.p.c., w razie niezłożenia przez wierzyciela w terminie dwóch tygodni zlecenia sprzedaży lub gdy jego realizacja nie dojdzie do skutku w terminie roku od złożenia, postępowanie zostaje umorzone. Wymienione obostrzenia dotyczące czynności inwestycyjnych, jakich może dokonywać wierzyciel, oraz terminu ich wykonania powodują, iż nie jest on traktowany jak klient podmiotu prowadzącego działalność maklerską co do rachunku dłużnika. Niekorzystanie ze statusu klienta prowadzi do znacznego ograniczenia w zakresie obowiązków, jakie przedsiębiorstwo inwestycyjne obowiązane jest wypełnić w stosunku do wierzyciela.

³⁴ I. Gil, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 584–585; A. Adamczuk, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom II, pod red. M. Manowskiej, Warszawa 2015, s. 780.

³⁵ Zob. art. 911⁸ § 1 k.p.c.

8. Sposób zaspokojenia wierzyciela a obowiązek informacyjny

Analiza uprawnień przysługujących wierzycielowi zgodnie z art. 911⁸ § 3 k.p.c. nie powinna być dokonywana w oderwaniu od regulacji art. 910² § 1 k.p.c.³⁶ Stosownie do przywołanego przepisu, wierzyciel może wykonywać wszelkie uprawnienia majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa, które są niezbędne do zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucji. Ponadto ma on uprawnienie do podejmowania wszelkich działań, które są niezbędne do zachowania prawa dłużnika. Zakres praw przysługujących wierzycielowi na podstawie art. 910² § 1 k.p.c. nie jest tak obszerny, jak ten określony w art. 887 § 1 k.p.c., i wynika z konieczności działań, jakie musi podjąć wierzyciel w celu uzyskania zaspokojenia³⁷. Dalszym zawężeniem przywołanej regulacji art. 910² § 1 k.p.c. jest art. 911⁸ § 3 k.p.c., pozwalający wierzycielowi złożyć dyspozycję sprzedaży wybranych instrumentów finansowych, na podstawie informacji o instrumentach finansowych znajdujących się na rachunku dłużnika, udzielonej za pośrednictwem komornika przez podmiot prowadzący rachunek. Prawo wierzyciela do złożenia zlecenia sprzedaży poszczególnych instrumentów finansowych jest ograniczone czasowo i przedmiotowo³⁸. Wierzyciel korzystający z tego uprawnienia nie zastępuje dłużnika w stosunkach z przedsiębiorstwem inwestycyjnym, ponieważ takie wstąpienie w prawa dłużnika wymagałoby przyznania szerszych uprawnień umożliwiających podejmowanie samodzielnych i świadomych decyzji inwestycyjnych. Konsekwencją ograniczenia wierzyciela w wykonywaniu czynności zmierzających do zaspokojenia oraz obowiązywania legalnej definicji klienta jest niemożność zastosowania w tej sytuacji przepisów MiFID II. Brak więzi prawnej powoduje,

³⁶ Artykuł 910² § 1 k.p.c. stanowi *lex specialis* wobec art. 887 § 2 k.p.c. Zob. M. Rośniak-Marczuk, J. Jadłowski, *Komentarz do art. 910² k.p.c., op. cit.*, s. 848.

³⁷ Znaczenie kryterium konieczności podtrzymał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 grudnia 2013 r., III CSK 151/13, Lex nr 1433602; w wyroku z dnia 12 czerwca 2013 r., II CSK 588/12, OSNC 2014/3/29; w wyroku z dnia 30 stycznia 2009 r., II CSK 355/08, Lex nr 497674.

³⁸ M. Rośniak-Marczuk, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 908–912.

że przedsiębiorstwo inwestycyjne nie jest obowiązane realizować, w stosunku do wierzyciela, obowiązków informacyjnych. W związku z tym podmiot prowadzący działalność maklerską nie przeprowadza badania wiedzy i doświadczenia wierzyciela, czego wynik ma istotny wpływ na ochronę interesów klienta³⁹. Wskutek tego wierzyciel nie uzyskuje pomocy od podmiotu prowadzącego działalność maklerską przy składaniu zlecenia sprzedaży papierów wartościowych zapisanych na rachunku dłużnika, co może mieć niekorzystny wpływ na przebieg egzekucji, i w zależności od treści złożonego zlecenia, doprowadzić do pokrzywdzenia majątkowego wierzyciela bądź dłużnika. W braku wiedzy oraz kompetencji wierzyciel może złożyć zlecenie sprzedaży po zaniżonej bądź zawyżonej cenie. W wyniku tego wierzyciel będzie zmuszony do sprzedaży większej liczby instrumentów do zaspokojenia roszczenia bądź nie uzyska zaspokojenia w ustawowym terminie, w następstwie czego dojdzie do umorzenia postępowania.

Korzystna sprzedaż instrumentów finansowych zapisanych na rachunku wymaga odpowiedniej wiedzy i doświadczenia w inwestowaniu, których brak może skutkować złożeniem zlecenia o zawyżonej bądź zaniżonej wysokości. Różnica między poziomem świadomości inwestycyjnej wierzyciela i dłużnika może utrudnić złożenie rentownego zlecenia sprzedaży, szczególnie jeżeli w portfelu inwestycyjnym⁴⁰ dłużnika znajdują się skomplikowane instrumenty⁴¹. Konstrukcja art. 911⁸ § 3 k.p.c. wskazuje, że podstawienie w miejsce dłużnika nie uprawnia wierzyciela do zawarcia umowy o prowadzenie rachunku maklerskiego, zarówno w imieniu dłużnika, jak i we własnym. Przepis ten jest więc jedynie

³⁹ Zob. Stanowisko Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 lipca 2013 r. w sprawie postępowania firm inwestycyjnych na rynku Forex, online: https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/stanowisko_Forex_35192.pdf (dostęp: 17.03.2019).

⁴⁰ Zbiór finansowy i realnych aktywów klienta, będących formą lokowania majątku. Zob. m.in. E. Ostrowska, *Portfel inwestycyjny – klasyczny i alternatywny*, Warszawa 2011.

⁴¹ Zob. art. 25 ust. 3 i 5 dyrektywy MiFID II w zw. z art. 56 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2017/565 z dnia 25 kwietnia 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy (Dz.Urz. UE.L. z 2017 r. Nr 87, poz. 1).

iluzją podstawienia procesowego, stawiającą wierzyciela i dłużnika w niekorzystnej sytuacji⁴², niepozwalającą na swobodne rozporządzanie rachunkiem maklerskim⁴³. Złudzenie to wynika z ograniczonego zakresu uprawnień nadanych wierzycielowi przez ustawodawcę, pozwalając jedynie na dokonanie zlecenia sprzedaży, nie zaś – jak ma to miejsce w przypadku zajęcia na podstawie art. 910² k.p.c. – wszelkich czynności zmierzających do zaspokojenia dłużnika.

Kreowana – w oparciu o art. 911⁸ § 3 k.p.c. – pozycja wierzyciela przekłada się na podwyższenie ryzyka pokrzywdzenia stron postępowania egzekucyjnego, w szczególności gdy wierzyciel posiada niższy poziom wiedzy o inwestowaniu niż dłużnik. W następstwie tego wierzyciel może złożyć nieracjonalne, z ekonomicznego punktu widzenia, zlecenie sprzedaży, prowadząc do powstania niekorzystnych skutków, tj. niezrealizowania się zlecenia bądź sprzedaży papierów wartościowych po zaniżonej ocenie. Przyjęty obecnie model zasługuje na krytykę.

9. Podsumowanie

Rozwiązanie polegające na przyznaniu wierzycielowi prawa do złożenia zlecenia sprzedaży instrumentów zapisanych na rachunkach jest trudne do zaakceptowania, co skłania do refleksji nad potrzebą zmian w dotychczasowej praktyce lub wprowadzenia nowych rozwiązań.

Jedną z propozycji może być poszerzenie skutku podstawienia procesowego, dającego wierzycielowi możliwość korzystania z uprawnień

⁴² Zob. M. Rośniak-Marczuk, *Egzekucja sądowa...*, *op. cit.*, s. 343.

⁴³ Należy zwrócić uwagę na zakres art. 911⁸ § 2 k.p.c. w porównaniu z art. 910² § 1 k.p.c. Inaczej niż w art. 911⁸ § 2 k.p.c., zgodnie z którym wierzyciel ma ograniczone prawo do dokonywania czynności zmierzających do zachowania swojego prawa, art. 910² § 1 k.p.c. nadaje wierzycielowi, z mocy prawa, możliwość dokonywania wszelkich czynności zmierzających do zachowania prawa. Por. M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 910² k.p.c.*, *op. cit.*, s. 851; H. Pietrzykowski, *Komentarz do art. 910² k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne*, t. V, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016, s. 553; P. Telenga, *Komentarz do art. 910² k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 730–1215*, t. II, pod red. A. Jakubeckiego, Warszawa 2017, s. 398–399; M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c.*, *op. cit.*, s. 910.

dłużnika. Wskutek powyższego, wierzyciel uzyskiwałby uprawnienie do otrzymywania informacji objętych obowiązkiem przedsiębiorstwa inwestycyjnego⁴⁴ i wstąpienia w prawa dłużnika⁴⁵. Konstrukcja ta, z uwagi na ograniczenie czasowe oraz uprawnienie do jednokrotnego zlecenia sprzedaży, nie została w pełni urzeczywistniona do art. 911⁸ § 3 k.p.c. Osiągnięcie takiego skutku wymagałoby przyznania wierzycielowi uprawnień tożsamyh z tymi, jakie przysługują wierzycielom na podstawie art. 910² § 1 k.p.c.⁴⁶ Obecnie wierzyciel uzyskuje uprawnienia o ograniczonym zakresie i nie wstępuje we wszystkie prawa dłużnika niezbędne do zaspokojenia wierzytelności. Wskutek powyższego, podmiot prowadzący działalność maklerską nie jest obowiązany do przekazywania wierzycielowi informacji dotyczących instrumentów finansowych, a wierzyciel nie musi poddawać swojej wiedzy i doświadczenia jego ocenie. Tym samym, koncepcja podstawienia procesowego w odniesieniu do egzekucji z instrumentów finansowych mogłaby prowadzić do przyznania uprawnień do sprzedaży instrumentów finansowych nieodpowiednich ze względu na wiedzę i doświadczenie wierzyciela⁴⁷. Konsekwentnie, zapożyczenie konstrukcji z art. 910² § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania do instrumentów finansowych, bowiem taka interpretacja miałaby zbyt daleko idące następstwa na płaszczyźnie prawa obrotu instrumentami finansowymi, narażając obie strony postępowania – wierzyciela i dłużnika – na niekorzystne rozporządzenie instrumentami finansowymi zapisanymi na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku.

Rozwiązaniem korzystniejszym, z punktu widzenia obu stron postępowania, jest wprowadzenie do postępowania egzekucyjnego osoby

⁴⁴ Wynikające z art. 24 ust. 4 MiFID II, opisanych we wcześniejszej części artykułu.

⁴⁵ W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 180; W. Broniewicz, *Podstawienie procesowe*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Nauki Humanistyczno-Społeczne 1963, seria I, z. 31, s. 145.

⁴⁶ Pomimo podobieństw w treści do art. 887 k.p.c., przepis ten nie umożliwia wstąpienia wierzyciela we wszystkie uprawnienia dłużnika, lecz ogranicza je jedynie do tych potrzebnych do wyegzekwowania roszczenia. Wykładnia systemowa prowadzi do wniosku, iż art. 910² § 1 k.p.c. jest przepisem najbliższym regulacji zawartej w art. 911⁸ § 3 k.p.c.

⁴⁷ Zob. I. Gębusia, *Zmiany w regulacji rynku instrumentów finansowych...*, *op. cit.*, s. 31–40.

trzeciej, której wiedza i umiejętności pozwalałyby na podjęcie decyzji inwestycyjnej chroniącej interesy obu stron postępowania. Taką możliwość daje instytucja kuratora, która jest obecnie ograniczona w postępowaniu egzekucyjnym z instrumentów finansowych, ponieważ udział kuratora dopuszcza się jedynie w sytuacji, gdy zajęcia dokonano na rzecz dwóch lub więcej wierzycieli⁴⁸. Mając to na uwadze, trudno uznać, aby przepis o kuratorze w egzekucji ze środków majątkowych mógł znaleźć zastosowanie w omawianym postępowaniu. Rozwiązanie to należy ocenić negatywnie, gdyż wykorzystanie art. 908 k.p.c. zapewniłoby większą ochronę interesów stron postępowania bez konieczności zmian w obowiązującym prawie. Zastosowanie art. 908 k.p.c. do egzekucji z instrumentów finansowych pozwoliłoby wierzycielowi na złożenie wniosku do sądu o powołanie kuratora, w razie uznania, że wiedza i doświadczenie wierzyciela są niewystarczające do podjęcia świadomej decyzji inwestycyjnej⁴⁹. Tym samym, nadanie szerszych uprawnień kuratorowi w postępowaniu egzekucyjnym z papierów wartościowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych pozwoliłoby na wyrównanie dysproporcji w zakresie wiedzy i doświadczenia oraz asymetrii informacji. Jednocześnie udział kuratora, ze względu na brak ingerencji w relacje między klientem a przedsiębiorstwem inwestycyjnym, redukowalby ryzyko zarządzania przez wierzyciela portfelem inwestycyjnym nieadekwatnym do jego wiedzy i doświadczenia, ograniczając możliwość pokrzywdzenia stron postępowania.

Wrażliwy charakter stosunków łączących klientów z przedsiębiorstwem inwestycyjnym powoduje, iż szersze wykorzystanie instytucji kuratora, z uwagi na jego przejściowy i neutralny charakter wsparcia, nie pociągałoby tak daleko idącego ryzyka braku możliwości udzielenia wierzycielowi pomocy przy dokonywaniu sprzedaży. Taka sytuacja może prowadzić do niekorzystnego rozporządzenia majątkiem dłużnika,

⁴⁸ Tożsame stanowisko przedstawia H. Pietrkowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 571.

⁴⁹ Podobne stanowisko przedstawiają M. Rośniak-Marczuk, P. Jadłowski, *Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., op. cit.*, s. 912.

wobec którego podmiot prowadzący działalność maklerską jest zobowiązany do działania w najlepszym możliwym interesie⁵⁰. Kurator – jako osoba mogąca wspomóc strony postępowania – musiałby posiadać wyspecjalizowaną wiedzę o inwestowaniu w instrumenty finansowe.

Niemniej sensowność wprowadzenia kuratora jako osoby trzeciej, wspomagającej wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym z instrumentów finansowych, wymagałaby dogłębnego zbadania jego wiedzy w przedmiocie inwestowania, z wykorzystaniem mechanizmów stosowanych do weryfikacji kwalifikacji biegłych sądowych⁵¹. Konsekwentnie, brak informacji ze strony firmy inwestycyjnej oraz nieprzeprowadzenie odpowiedniego testu wiedzy i doświadczenia nie prowadziłyby do pokrzywdzenia stron postępowania. Ponadto, uczestnictwo kuratora w postępowaniu wykluczyłoby problem zarządzania portfelem inwestycyjnym nieodpowiednim dla klienta, co miałyby miejsce w przypadku zastosowania instytucji podstawienia procesowego. Posłużenie się art. 908 k.p.c. w egzekucji z instrumentów finansowych wzmocniłoby ochronę obu stron postępowania, w szczególności przed ryzykiem zarządzania przez wierzyciela instrumentami zbyt skomplikowanymi, które ze względu na jego niewystarczającą wiedzę i doświadczenie, nie powinny znaleźć się w jego portfelu inwestycyjnym.

⁵⁰ Zob. art. 27 dyrektywy MiFID II.

⁵¹ Zob. M. Herhowicz, *Weryfikacja kwalifikacji kandydatów na biegłych sądowych z dziedziny kryminalistyki na przykładzie analizy danych dotyczących biegłych sądowych wpisanych na listę prowadzoną przez Prezesa Sądu Okręgowego w Poznaniu*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2017, z. 1, s. 174–178.

STRESZCZENIE Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2018 r. (III KK 373/17, Lex nr 2495930)

Przedmiotem głosowanego rozstrzygnięcia jest wzajemna relacja pomiędzy przepisami kryminalizującymi poświadczenie nieprawdy oraz nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego, którym jest komornik sądowy. W kontekście odpowiedzialności karnej uwzględnia się zakres obowiązków ciążących na funkcjonariuszu publicznym. Poświadczenie nieprawdy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jest jedną z możliwych postaci przestępstwa nadużycia władzy przez tego funkcjonariusza, na co zwrócono uwagę w omawianym wyroku.

Słowa kluczowe: *komornik, nadużycie władzy, poświadczenie nieprawdy, korzyść majątkowa, odpowiedzialność karna*

SUMMARY Gloss to the Judgement of the Supreme Court Dated 16th of April 2018 (III Penal Code 373/17, Lex No 2495930)

The solution discussed concerns a mutual relationship between regulations that criminalise making false statements and the abuse of authority by a public officer, such as a bailiff. In the context of penal liability, the scope of obligations of public officers is taken into consideration. Making/certifying false statements in order to gain a material benefit is one of the possible forms of crime of abuse of power by an officer, which has been noted in the analysed judgement.

Keywords: *bailiff, abuse of power, certifying false statements, material benefit, penal liability*

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2018 r. (III KK 373/17, Lex nr 2495930)

Konstatacja, że komornik swoim postępowaniem przysparzał korzyści majątkowej i że w myśl art. 115 § 4 k.k. powinna być ona rozumiana jako korzyść dla kogoś innego, w tym wypadku dla nabywców zajętych ruchomości po zaniżonej cenie. Należało mieć jednak na uwadze fakt, że przestępstwo z art. 231 § 2 k.k. i art. 271 § 3 k.k. jest kierunkowe, a więc może zostać popełnione tylko w zamiarze bezpośrednim. Niezbędne jest tutaj zatem wykazanie specyficznego nastawienia psychicznego oskarżonego świadczącego o tym, że celem jego inkryminowanego zachowania, polegającego na niedopełnieniu obowiązków i działaniu na szkodę interesu, w tym wypadku prywatnego, a także poświadczeniu nieprawdy w dokumencie co do okoliczności mającej znaczenie prawne, było osiągnięcie korzyści majątkowej, która w realiach tej sprawy miałaby dotyczyć nie samego oskarżonego, lecz innych osób (nabywców ruchomości).

Problematyka związana z kształtowaniem odpowiedzialności karnej funkcjonariusza publicznego bywa złożona, zwłaszcza gdy trzeba oceniać to działanie przez pryzmat osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, jak ma to miejsce w niniejszym przypadku. Im bardziej czasochłonna jest prowadzona egzekucja, im więcej przedmiotów zostanie w niej zajętych, tym bardziej bywa złożona ocena postępowania organu egzekucyjnego. Lektura orzeczenia zapadłego w glosowanym wyroku zdaje się potwierdzać zasadność przedstawionej opinii. Ustalenia poczynione przed Sądem Najwyższym mogą stanowić ważny element weryfikacji dość pobieżnych i uproszczonych rezultatów śledztw prowadzonych przez prokuratury przeciwko funkcjonariuszom publicznym, w tym także przeciw komornikom sądowym.

Zanim sprawa dotarła do Sądu Najwyższego wraz ze skargą kasacyjną, w sądzie rejonowym zapadł wyrok skazujący komornika sądowego. Oskarżono i skazano go za działanie umyślne, podjęte w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, podczas którego jako komornik sądowy, prowadząc postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom, przekroczył swoje uprawnienia i nie dopełnił ciążących na nim obowiązków polegających na tym, że:

- dokonując zajęcia ruchomości należących do dłużników, zaniechał w sporządzonych protokołach zajęcia ruchomości, dokładnego opisanie i wskazania faktycznie zajętych ruchomości, a także rażąco zaniżył ich wartość;
- bezpodstawnie odjął dłużnikom prawo dozoru co do części zajętych ruchomości, a także w niedługi czas potem do wszystkich tych ruchomości;
- nie powiadomił osób o wyznaczeniu ich dozorcami zajętych ruchomości we wskazanym okresie oraz nie pouczył ich o prawach i obowiązkach z tym związanych;
- bezzasadnie odstąpił od sprzedaży zajętych ruchomości w drodze licytacji publicznej i w późniejszym czasie dokonał sprzedaży zajętych ruchomości z wolnej ręki za cenę oszacowania, mimo że nie było ku

temu wymaganych prawem podstaw, w tym nie uzyskał zgody dłużników i określenia przez nich minimalnej ceny zbycia;

- w wystawionym przez siebie protokole sprzedaży ruchomości z wolnej ręki poświadczył nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne w ten sposób, iż stwierdził niezgodnie z rzeczywistością, że sprzedaż ruchomości zajętych u dłużników miała miejsce później, podczas gdy faktycznie większość tych rzeczy została sprzedana wcześniej;
- posłużył się w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym wyceną biegłego obejmującą zajęte ruchomości, w której zaniżono ich rzeczywistą wartość rynkową, wiedząc, że w swojej treści zawiera ona poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne, przy czym wykorzystał treść tej opinii przy określaniu ceny minimalnej ruchomości do celów jej sprzedaży z wolnej ręki;
- używał w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym wystawionej przez biegłego wyceny zajętych ruchomości zaniżającej ich rzeczywistą wartość rynkową, wiedząc, iż zawiera ona poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mającej znaczenie prawne; będąc świadomym, że w momencie sporządzenia protokołu oględzin i w dacie wydania opinii biegłego, wyceniane rzeczy zostały już sprzedane na złom, przy czym wykorzystał tę wycenę przy określaniu ceny minimalnej ruchomości przy sprzedaży z wolnej ręki, przez co działał na szkodę interesu publicznego poprzez naruszenie konstytucyjnej zasady legalizmu, zobowiązującej organy władzy publicznej i reprezentujących je funkcjonariuszy publicznych do działania w granicach i na podstawie prawa; działał na szkodę dłużników poprzez sprzedaż ich ruchomości po cenie zaniżonej, niższej niż cena minimalna, oraz poprzez bezpodstawne i bezzasadne obciążenie ich kosztami przechowania ruchomości u innych osób. Przyjęto kwalifikację prawną czynu z art. 231 § 2 k.k. i art. 271 § 3 k.k. oraz art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Od wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego, jednak sąd drugiej instancji utrzymał zaskarżony wyrok w mocy. W kasacji wniesionej do

Sądu Najwyższego obrońca zarzucił naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść wyroku. Sąd uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Wśród nieprawidłowości dostrzeżonych w postępowaniu odwoławczym na uwagę zasługuje podniesienie przez Sąd Najwyższy kwestii zaniechania wykazania, że zarzucany czyn z art. 231 § 2 k.k. popełniony został ze specyficznym nastawieniem, ukierunkowanym na osiągnięcie korzyści majątkowej nie przez oskarżonego osobiście, ale przez nabywców ruchomości, a także fakt, iż nawet nie wskazano istnienia takich dowodów. Te oraz inne podniesione uchybienia powodują zdekompletowanie ustawowych znamion przestępstwa w zarzucanym czynie, i to zarówno z art. 231 § 2 k.k., jak i art. 271 § 2 k.k.

Prawidłowa diagnoza zapadłego rozstrzygnięcia wymaga nawiązania, w niezbędnym zakresie, do ogólnych zasad odpowiedzialności karnej za nadużycie władzy oraz częściowo do poświadczenia nieprawdy jako przestępstwa przeciwko dokumentom, albowiem są one w tej sprawie ściśle ze sobą powiązane.

Pojęcie funkcjonariusza publicznego jako podmiotu przestępstwa nadużycia władzy odnosi się m.in. do komorników za sprawą ustawowej definicji istniejącej w art. 115 § 15 pkt 3 k.k. W związku z tym nie powinno być wątpliwości, że komornik jest adresatem normy zawartej w art. 231 k.k. Wyekspozowany przez Sąd Najwyższy kierunkowy charakter przestępstwa nadużycia władzy wprowadza konieczność przedstawienia jego krótkiej charakterystyki, w zakresie niezbędnym dla przygotowania oceny głosowanej tezy wyroku. Oczywiście jest, że nadużycie władzy przez funkcjonariusza publicznego, będącego podmiotem przestępstwa z art. 231 § 1 i 2 k.k., uznawane jest za przestępstwo o charakterze formalnym. Zamieszczone w treści przepisu jego znamień, czyli „działanie” na szkodę któregośkolwiek z dwóch rodzajów interesów (publicznego lub prywatnego), rozpatrywane z dogmatycznego punktu widzenia, nie jest charakterystyką skutku, lecz zachowaniem sprawcy. Jednocześnie w przepisie tym użyto określeń „uprawnienie” i „obowiązek”, które same w sobie

nie zawierają bliższych wskazówek ułatwiających proces jego wykładni. Jest to okoliczność o tyle ważna, że przekroczenie lub niedopełnienie uprawnień bądź obowiązków pociąga za sobą odpowiedzialność karną.

Należy w tym stanie rzeczy wyjaśnić, że art. 231 k.k. posiada charakter przepisu blankietowego. Oznacza to, iż posługując się jedynie ramowym opisem czynu, należy odwołać się do przepisów innych aktów prawnych, przeważnie rangi ustawowej, jak również w niektórych przypadkach do przepisów niższego rzędu. Dosyć szybko zauważono w orzecznictwie, że nie wszystkie obowiązki służbowe funkcjonariusza zostały wyraźnie określone w przepisach. W konsekwencji przyjęto, że obowiązki te mogą wynikać m.in. z charakteru zajmowanego stanowiska, rodzaju wykonywanej czynności bądź ogólnych zasad urzędowania¹. Trzeba przypomnieć, że podstawową powinnością sądu rozpoznającego sprawę o każdy przypadek nadużycia władzy musi być szczegółowe ustalenie zakresu obowiązków i uprawnień, a gdy uda się to przeprowadzić, porównanie ich do konkretnie zaistniałej sytuacji, w której znalazł się funkcjonariusz w kontakcie z interesem prywatnym². Dopiero wtedy możliwe będzie udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy rzeczywiście w świetle wykonanych obowiązków wyczerpano wszystkie znamiona czynu zabronionego³.

Kolejny element, który powinien zostać uwzględniony w procesie prawnokarnego wartościowania, z punktu widzenia treści glosowanego wyroku, to udowodnienie związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem ze strony funkcjonariusza publicznego a wynikającą z tego szkodą dla interesu chronionego (publicznego lub prywatnego). Innymi słowy, należy zbadać związek przyczynowy powstały między czynem a grożącą lub wyrządzoną już szkodą. Mechanizm odpowiedzialności pozostaje zgodny, co do zasady, z uniwersalnymi regułami wykładni wszystkich pozostałych przepisów typizujących przestępstwa. Odpowiedzialność pojawi się wówczas i tylko wtedy, gdy w zaistniałym przekroczeniu czy niedopełnieniu

¹ Wyrok SN z dnia 27 stycznia 1938 r., IK 1564/37, OSN 1938/8/190.

² Wyrok SN z dnia 3 lutego 2005 r., WA 25/04, OSNwSK 2005/1/303.

³ Wyrok SN z dnia 23 kwietnia 1977 r., IV KRN 70/77, OSNKW 1977/6/63.

obowiązku znajdzie się właśnie owo stworzone przez sprawcę niebezpieczeństwo, którego powstaniu miało zapobiec przestrzeganie wskazanej normy⁴. Opisywaną zależność należy bezwzględnie udowodnić przy każdym posądzeniu o naruszenie uprawnień, nawet gdy w danej sprawie występuje ich kilkadziesiąt⁵.

Na pełną ocenę komentowanego orzeczenia w istotnym stopniu oddziałuje wypracowana w judykaturze zasada wykluczająca stosowanie automatycznego domniemania przynależności przypisywanej funkcjonariuszowi publicznemu czynności do jego służbowych obowiązków. Zasada ta realizuje w takich wypadkach funkcję gwarancyjną prawa karnego. Początki jej formowania zaobserwowano już w okresie przedwojennym. W oparciu o nią sąd odrzucił możliwość skazania funkcjonariusza na zasadzie przyjęcia w akcie oskarżenia, że dana czynność służbowa „mogła” należeć też do jego kompetencji⁶. W innym rozstrzygnięciu sądowym wyjaśniono, że za przestępstwo nadużycia władzy funkcjonariusz odpowiada jedynie wtedy, gdy przekracza uprawnienia bądź nie dopełnia obowiązków w zakresie tych czynności urzędowych, które zostały mu zlecone przez właściwy zakres działania⁷.

Należy przy tym zauważyć, iż nie każde uchybienie obowiązkom zawartym w aktach prawa wewnętrznego, o charakterze administracyjnym czy finansowym, zostało zakwalifikowane jako działanie na szkodę interesu publicznego⁸. Konsekwentnie podkreślano konieczność udowodnienia funkcjonariuszowi publicznemu, że swoim postępowaniem przekroczył dozwolone przepisami bądź wyznaczone istotą urzędowania granice prawne. Przekroczenie norm leżących poza strefą jego urzędowania usuwa podstawy uprawniające do skazania⁹. Z opisu treści art. 231 § 2 k.k. oraz wydanych

⁴ Wyrok SA w Białymstoku z dnia 10 marca 2011 r., II Aka 213/10, OSAB 2011/1/41–50; tak też postanowienie SN z dnia 10 października 2012 r., V KK 27/12, Lex nr 1226786.

⁵ Postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2000 r., IV KKN 514/99, Lex nr 75505.

⁶ Wyrok SN z dnia 30 maja 1938 r., II K 1301/37, OSN 1939/2/41.

⁷ Wyrok SN z dnia 8 sierpnia 1938 r., III K 1246/38, OSN 1939/1/18.

⁸ Wyrok SN z dnia 3 listopada 1954 r., III K 899/54, OSNCK 1955/2/17.

⁹ Wyrok SN z dnia 29 czerwca 1957, brak sygnatury, OSNCK 1958/2/16; wyrok SA w Warszawie z dnia 13 czerwca 2013 r., II Aka 405/12, Lex nr 1363386.

na jego podstawie orzeczeń w sposób bezsporny wynika, że popełnienie tego akurat czynu możliwe jest wyłącznie w zamiarze bezpośrednim. Przemawia za tym fakt, że funkcjonariusz publiczny, podejmując działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, nadużywając swojej władzy, chce taką korzyść osiągnąć, a nie tylko przewiduje taką możliwość i na to się godzi¹⁰. Manifestuje tym sposobem swoje szczególne nastawienie psychiczne¹¹ w postaci tzw. *dolus directus coloratus* (tj. zamiar bezpośredni o szczególnym zabarwieniu). Jak już wiadomo, w omawianym tu przypadku brak dowodów na działanie w takim właśnie zamiarze ze strony komornika stanowił bezpośrednią przyczynę uwzględnienia kasacji.

Judykatura jednolicie oceniła problematykę wystąpienia zbiegu przepisów, jeśli nadużyciu władzy towarzyszyło wystawienie dokumentu stanowiącego samoistne przestępstwo poświadczenia nieprawdy, opisane w art. 271 k.k. W tej sytuacji przyjmuje się konstrukcję opartą na kumulatywnej kwalifikacji, łącznie z art. 231 k.k.¹² Rozwiązanie takie z całą pewnością jest słuszne.

W niniejszej sprawie zarzucono oskarżonemu działanie w zamiarze kierunkowym, motywowanym osiągnięciem korzyści majątkowej. Przyjęciu rozwiązania opartego na konstrukcji art. 11 § 2 k.k. sprzyja okoliczność, że zarówno czyny z art. 231 § 2 k.k., jak i z art. 271 § 3 k.k. mogą być dokonane tylko w takim właśnie zamiarze. Poświadczenie nieprawdy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej jest jedną z możliwych form nadużycia władzy. Niewątpliwie dobitniej dokumentuje się ów zamiar, jeśli narzędziem do jego osiągnięcia był nieprawdziwy dokument. Na ogół łatwiej jest procesowo dowodzić nieprawdziwości dokumentu, w postaci fałszu, w rozumieniu art. 271 k.k., przede wszystkim dlatego, że definicja dokumentu stanowiącego poświadczenie nieprawdy jest zakresowo węższa od definicji dokumentu jako takiego, zawartej w art. 115 § 14 k.k. Określa to nie każdy

¹⁰ Wyrok SN z dnia 4 stycznia 1974 r., Rw 1093/73, OSNKKW 1974/5/102.

¹¹ Wyrok SN z dnia 4 marca 2013 r., WA 3/13, Lex nr 1293888; wyrok SN z dnia 11 maja 1959 r., OSNPG 1959/6–9/12; wyrok SN z dnia 3 marca 2009 r., WA 5/09, OSNwSK 2009/1/592.

¹² Wyrok SN z dnia 7 maja 1936 r., II K 289/36, OSN 1936/11/329; wyrok SN z dnia 12 października 1937 r., II K 920/37, OSN 1938/3/70.

dokument w znaczeniu materialnym, lecz tylko taki, któremu przysługuje cecha zaufania publicznego, a w związku z tym domniemanie prawdziwości¹³. Są to dokumenty wystawione na użytek publiczny, przeznaczone do dowodzenia okoliczności w nich poświadczonych, bez potrzeby potwierdzania ich innymi dowodami¹⁴.

Protokół sprzedaży ruchomości z wolnej ręki z pewnością mieści się w zakresie definicji tak pojmowanego dokumentu. Jest poświadczeniem na użytek publiczny pewnego faktu, który zaistniał w przestrzeni publicznej, wystawionym przez komornika – funkcjonariusza publicznego. Protokół oględzin zajętych ruchomości również jest uznawany za taki dokument. Wystawienie dokumentów poświadczających nieprawdę jest zatem wystarczające do postawienia zarzutu popełnienia czynu wymienionego w art. 271 § 1 k.k., jednak nie uprawnia do przyjęcia kwalifikacji, o której mowa w art. 271 § 3 k.k., ponieważ nie dowodzi istnienia szczególnej motywacji przyświecającej wystawcy dokumentów. Nie pozostaje to bez znaczenia dla sytuacji prawnej oskarżonego, albowiem przestępstwo to jest zagrożone karą surowszą niż typ podstawowy art. 271 § 1 k.k.

Naturalną konsekwencją braku dowodu na działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przy równoczesnym zarzuceniu funkcjonariuszowi publicznemu przekroczenia czy niedopełnienia swoich obowiązków, musi być uniewinnienie oskarżonego. Pełna ocena nie może pomijać negatywnych konsekwencji dla chronionych przez przepis interesów. Co prawda, w niniejszej sprawie sąd nie badał naruszenia tych interesów, ale w każdym przypadku należy mieć to na względzie. Z pewnością inaczej przebiegałby proces karny w tej sprawie, gdyby zrezygnowano z oskarżenia o przestępstwo typu kwalifikowanego (art. 231 § 2 k.k. i art. 271 § 3 k.k.), zastępując go oskarżeniem o czyn z przepisów typu podstawowego (art. 231 § 1 k.k. i art. 271 § 1 k.k.), ponieważ nie wymaga się w takim przypadku wykazania szczególnego zamiaru kierunkowego. Oskarżyciele, decydując się na przypisanie surowszej odpowiedzialności oskarżonemu, tym samym stawiają

¹³ Wyrok SN z dnia 9 października 1996 r., V KKN 63/96, OSP 1998/7–8/147.

¹⁴ Wyrok SA w Krakowie z dnia 25 listopada 1999 r., II Aka 173/99, KZS 1999/12/24.

przed sobą znacznie trudniejsze wymogi do spełnienia, co – jak miało to miejsce w niniejszej sprawie – niekiedy zdecydowanie przerasta ich możliwości. Prokurator, stawiając zarzut działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, pominął zupełnie konieczność udowodnienia związku przyczynowego między wystawieniem dokumentu a iluzoryczną korzyścią, jaką miał osiągnąć oskarżony. Ta oczywista niekonsekwencja musiała doprowadzić do uwzględnienia kasacji. Całość przytoczonych argumentów przemawia za akceptacją głosowanej tezy.

STRESZCZENIE Pouczenie o ograniczeniach egzekucji, utrwalanie czynności egzekucyjnych oraz granice czasowe dokonywania czynności przez komornika. Komentarz do art. 805, 809¹ i 810 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych

W niniejszym opracowaniu omówiono zmienione przepisy Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące: pouczenia dłużnika o ograniczeniach egzekucji, utrwalania przez komornika czynności egzekucyjnych oraz granic czasowych dokonywania przez komornika czynności egzekucyjnych.

Słowa kluczowe: *ograniczenia egzekucji, pouczenia dłużnika, utrwalanie czynności egzekucyjnych, czas dokonywania czynności egzekucyjnych*

SUMMARY Instruction on Limitations of Enforcement, Recording of Enforcement Activities, and Temporal Boundaries of Actions taken by a Bailiff. Comment on art. 805, 809¹ and 810 of the Code of Civil Procedures Amended with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs

The publication presents the amended regulations of the Code of Civil Procedures that concern: instructing a debtor on limitations of enforcement, recording enforcement activities by a bailiff, and temporal boundaries of enforcement activities taken by a bailiff.

Keywords: *limitations of enforcement, instructing a debtor, recording enforcement activities, and time of taking enforcement activities*

Pouczenie o ograniczeniach egzekucji, utrwalanie czynności egzekucyjnych oraz granice czasowe dokonywania czynności przez komornika.

Komentarz do art. 805, 809¹ i 810 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych

Wprowadzenie

1. **Odesłanie.** Uwagi ogólne na temat modyfikacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego¹ dokonanych przez art. 261 u.k.s.² oraz

¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1460 ze zm.); dalej: k.p.c.

² Ustawa z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. poz. 771 ze zm.).

uwagi do przepisów wprowadzających te przepisy (art. 298 u.k.s.) zostały zamieszczone w komentarzu do art. 346 i 759 k.p.c. opublikowanym w Przeglądzie Prawa Egzekucyjnego nr 6 z 2019 r.³

Niniejszy komentarz stanowi w pewnym sensie kontynuację opracowania wskazanego wyżej, a zatem nie została w nim przytoczona początkowa część art. 261 u.k.s., a jedynie zamieszczono oznaczenie poszczególnych punktów tego artykułu, zawierających treść zmodyfikowanych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Nie zostały również przytoczone uwagi ogólne na temat przepisów wprowadzających komentowane przepisy, a zatem na temat art. 298 u.k.s.

2. Zakres komentarza. Niektóre przepisy z zakresu postępowania egzekucyjnego zostały zmienione przez kolejne ustawy zmieniające Kodeks postępowania cywilnego. Dotyczy to w szczególności komentowanego w tym opracowaniu art. 805 k.p.c., w którym, mocą ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁴, po raz kolejny zmieniono § 1¹. Założeniem niniejszego komentarza jest jednak omówienie zmian wprowadzonych do Kodeksu postępowania cywilnego przez ustawę o komornikach sądowych, w konsekwencji pomijane są zmiany wprowadzone przez inne ustawy.

10) w art. 805:

a) w § 1 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Komornik poucza dłużnika również o treści przepisów działu V tytułu I części trzeciej oraz prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji, a także o treści art. 52a i art. 54 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 1876 z późn. zm.) oraz art. 13g ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych

³ I. Kunicki, *Uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności i nadzór judykacyjny nad komornikiem sądowym. Komentarz do art. 346 i 759 Kodeksu postępowania cywilnego zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019, nr 6, s. 48–70.

⁴ Dz.U. poz. 1469.

kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2065 z późn. zm.) i sposobie realizacji uprawnień wynikających z tych przepisów”,

b) w § 1¹ wyrazy „art. 825 pkt 2” zastępuje się wyrazami „art. 824 § 1 pkt 5”.

I. Uwagi wspólne

1. **Zakres zmian art. 805 k.p.c.** Mocą art. 261 pkt 10 u.k.s. zmieniono w art. 805 k.p.c. treść § 1 i 1¹. Pozostały zaś bez zmian § 2 i 3 tego artykułu.

2. **Czasowy zakres zastosowania.** Wskazane wyżej przepisy mają zastosowanie od momentu wejścia ich w życie (1 stycznia 2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2019 r. (art. 298 ust. 1 u.k.s.). Przepisy te mają zastosowanie, jeżeli komornik zawiadamia dłużnika o wszczęciu egzekucji w dniu 1 stycznia 2019 r. albo w dniach następnych.

II. Uwagi do zmienionego art. 805 § 1 k.p.c.

3. **Istota zmiany.** W art. 805 § 1 k.p.c. dodano zdanie 2. Pozostawiono zaś bez zmian zdanie 1 tego paragrafu. Dodane zdanie 2 pozostaje w związku ze zdaniem 1 art. 805 § 1 k.p.c., a zatem ma zastosowanie przy doręczaniu przez komornika zawiadomienia o wszczęciu egzekucji. Zdanie to nie ma zastosowania, gdy pierwszej czynności egzekucyjnej dokonuje inny organ egzekucyjny niż komornik. Ze względu na przedmiot pouczenia ma ono zastosowanie tylko przy egzekucji świadczeń pieniężnych⁵.

⁵ Natomiast zdaniem P. Dzienisa pouczenie to powinno być stosowane przy każdym rodzaju egzekucji (P. Dzienis [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwera, Warszawa 2019, s. 799). Komentowany przepis nie stanowi wprowadzie o egzekucji świadczeń pieniężnych, jednak przy egzekucji świadczeń niepieniężnych i egzekucji w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej nie mają zastosowania przepisy wymienione w treści art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c.

4. Rodzaje i zakres pouczeń. W dodanym zdaniu 2 uregulowano dwa rodzaje pouczeń przez komornika:

- 1) o treści przepisów działu V tytułu I części trzeciej oraz o prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji;
- 2) o treści art. 52a i art. 54 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 1876 z późn. zm.)⁶ oraz art. 13g ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2065 z późn. zm.)⁷ i sposobie realizacji uprawnień wynikających z tych przepisów⁸.

5. Powiązanie pouczenia z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji. Ze względu na ścisłe powiązanie dodanego zdania 2 ze zdaniem 1 art. 805 § 1 k.p.c., pouczenie wymagane przez zdanie 2 powinno być doręczone dłużnikowi na piśmie⁹. Z tych samych względów dłużnik podlega pouczeniu, niezależnie od tego, czy jest reprezentowany przez „profesjonalnego pełnomocnika”¹⁰.

6. Przepisy działu V tytułu I części trzeciej. Są to przepisy art. 829–839 k.p.c., a zatem przepisy regulujące przedmiotowe ograniczenia egzekucji sądowej, wynikające *ex lege*. W konsekwencji tak z określonego przedmiotu pouczenia, komornik nie musi pouczać dłużnika o ograniczeniach egzekucji wynikających z innych przepisów, nawet zamieszczonych w Kodeksie postępowania cywilnego¹¹.

⁶ Dalej: pr.bank.

⁷ Dalej: u.SKOK.

⁸ Należy zauważyć, że treść pouczenia była nieaktualna już w chwili wejścia w życie komentowanego art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. W 2018 r. ogłoszono bowiem tekst jednolity Prawa bankowego w Dz.U. pod poz. 2187. To samo dotyczy ogłoszenia w 2018 r. tekstu jednolitego ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w Dz.U. pod poz. 2386. Wątpliwe jest zaś w szczególności, czy gdyby treść przepisów wskazanych w art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. uległa zmianie, komornik powinien pouczać o ich treści późniejszej niż zawarta we wskazanych w tym przepisie tekstach jednolitych pr.bank. i u.SKOK.

⁹ Odmienne M. Dziewulska [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019, s. 779.

¹⁰ Odmienne M. Dziewulska, *op. cit.*, s. 779.

¹¹ Szerzej na temat klasyfikacji ograniczeń egzekucji W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016, s. 544–547.

Należy uznać, że komornik powinien pouczyć o treści tych przepisów przez przesłanie ich treści dłużnikowi¹². Treść przepisów powinna uwzględniać stan prawny z dnia ich wysłania przez komornika.

7. Pouczanie o prawie i sposobie złożenia wniosku o ograniczenie egzekucji. Wymóg dokonania tego pouczenia jest zbędny, ponieważ komornik powinien stosować ograniczenia egzekucji z urzędu. Jeżeli zatem komornik stwierdzi, że skierował egzekucję do mienia wyłączonego spod egzekucji, powinien z urzędu umorzyć postępowanie egzekucyjne (art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c.). Ponadto, wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego z powodu skierowania egzekucji do mienia wyłączonego (jedynie, aby wskazać komornikowi potrzebę umorzenia postępowania z urzędu) można złożyć w każdym czasie i w „dowolny” sposób (ustnie, na piśmie, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego – art. 760 § 1 k.p.c.).

8. Zbyt szeroki zakres pouczeń. Pouczeń, o których mowa w art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. komornik powinien dokonać przy wszczęciu każdej egzekucji świadczeń pieniężnych. Nie ma znaczenia sposób tej egzekucji¹³, a zatem pouczenie wskazane w tym przepisie jest konieczne, choćby komornik prowadził tylko egzekucję z ruchomości albo z nieruchomości, nie zaś z rachunku bankowego albo z rachunku prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-rozliczeniowej.

¹² Odmienne P. Dzienis, zdaniem którego przytoczenie samej treści przepisów wymienionych w art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. nie jest wystraszające i nie jest prawidłowym wykonaniem nałożonego przez ustawodawcę obowiązku. Ma to być pouczenie pełne, tak aby dłużnik wiedział, jak skorzystać z przysługujących mu praw. Pouczenie o ograniczeniach egzekucji powinno zawierać nie tylko treść przepisów wymienionych w komentowanym artykule, lecz także sposób realizacji uprawnień wynikających z tych przepisów. Pouczenie powinno zawierać ten element zarówno w przypadku przepisów kodeksowych, jak i wymienionych ustaw (*op. cit.*, s. 798–799). Także M. Łochowski wskazuje na dodatkowe informacje, które komornik powinien przekazać, informując o treści art. 52a i 54 pr.bank. oraz art. 13g u.SKOK (M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*, t. II, pod red. T. Szancłło, Legalis, art. 805, nb 7). Również M. Dziewulska przyjmuje, że obowiązek pouczenia dotyczy nie tylko treści przepisów, lecz także sposobu realizacji uprawnień wynikających z tych przepisów (M. Dziewulska, *op. cit.*, s. 779). Należy zatem zaznaczyć, że komentowany przepis art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. *expressis verbis* wymaga pouczenia „o treści przepisów”, nie wymaga zaś wyjaśniania treści tych przepisów przez komornika, a zatem nie wymaga doręczania swego rodzaju „monografii” napisanej przez komornika na temat ograniczeń egzekucji.

¹³ Podobnie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 799.

Należy zaś zauważyć, że przepisy regulujące ograniczenia egzekucji mają zastosowanie tylko przy danym sposobie egzekucji świadczeń pieniężnych. Oznacza to, że w wielu wypadkach komornik będzie informował o przepisach ograniczających egzekucję, które nie znajdą zastosowania w prowadzonej egzekucji (np. prowadząc egzekucję z nieruchomości komornik będzie informował o ograniczeniach egzekucji z rachunku bankowego).

Ponadto w art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. są wymienione przepisy art. 52a pr.bank. i art. 13g u.SKOK, które regulują dopuszczalność prowadzenia określonych rachunków, nie zaś ograniczenia egzekucji z tych rachunków.

9. Brak pouczeń. Z drugiej zaś strony w komentowanym przepisie nie przewidziano pouczenia o wielu innych przepisach regulujących ograniczenia egzekucji, które mogą mieć zastosowanie w danym wypadku (np. art. 87 i n. k.p.¹⁴, art. 139 i n. u.e.r.F.U.S.¹⁵).

Ponadto same przepisy regulujące ograniczenia egzekucji z rachunków bankowych zostały potraktowane w art. 805 § 1 zd. 2 k.p.c. bardzo wybiórczo. Na przykład został wymieniony tylko art. 54 pr.bank, pominięto zaś art. 54a pr.bank. oraz art. 890 § 1¹ i 2 k.p.c. Pominięto także art. 28 u.SKOK.

10. Wielokrotność pouczenia. Z zamieszczenia analizowanego przepisu (§ 1 zd. 2) w ramach art. 805 k.p.c. wynika, że pouczenie o ograniczeniach egzekucji powinno być dokonywane przy pierwszej czynności egzekucyjnej. Czynnością tą przy egzekucji świadczeń pieniężnych prowadzonej przez komornika jest zajęcie. Zajęcie jest przy tym dokonywane odrębnie w każdym sposobie egzekucji świadczeń pieniężnych. Jeżeli zatem komornik będzie stosował kilka sposobów egzekucji, będzie musiał kilka razy pouczyć o tych samych przepisach tego samego dłużnika, nawet gdy przepisy te nie znajdą zastosowania (por. tezę 8). Wymóg ten jest niezrozumiały i oznacza jedynie sztuczne podniesienie kosztów postępowania egzekucyjnego i utrudnienie prowadzenia egzekucji przez ustawodawcę.

¹⁴ Ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1040 ze zm.).

¹⁵ Ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.).

III. Uwagi do zmienionego art. 805 § 1¹ k.p.c.

11. **Istota zmiany.** Zmiana § 1¹ polega na zamianie oznaczenia przepisów z „825 pkt 2” na „824 § 1 pkt 5”. Jest ona prostą konsekwencją przeniesienia treści przepisu art. 825 pkt 2 do art. 824 § 1 pkt 5 k.p.c. Komornik, doręczając zawiadomienie o wszczęciu egzekucji od dnia 1 stycznia 2019 r., powinien zatem pouczyć dłużnika, że jeżeli prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności albo orzeczenie, na którym oparto klauzulę wykonalności zostało uchylone lub utraciło moc, postępowanie egzekucyjne podlega umorzeniu z urzędu w całości lub w odpowiedniej części.

12. **Znaczenie zmiany.** Przed zmianą komentowanego przepisu pouczenie, że organ egzekucyjny umarza postępowanie na wniosek miało pewien sens. Wskazywało bowiem dłużnikowi, że w razie nastąpienia wymienionych zdarzeń powinien złożyć wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego.

Pouczanie dłużnika, że organ egzekucyjny powinien dokonać określonej czynności z urzędu wydaje się pozbawione sensu¹⁶. Wprawdzie organ egzekucyjny nie będzie na ogół wiedział o zdarzeniach uzasadniających umorzenie postępowania egzekucyjnego z urzędu, a zatem i tak powinien uzyskać odpowiednią informację od strony postępowania egzekucyjnego. Jednak nie jest wymagane pouczenie dłużnika, że w wypadku wystąpienia zdarzeń wskazanych w art. 824 § 1 pkt 5 k.p.c. powinien zawiadomić o tym komornika. Przesłanie zaś pouczenia, że w razie np. pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności komornik umorzy postępowanie egzekucyjne z urzędu, może wprowadzać dłużnika w błąd co do posiadania przez komornika takiej wiedzy.

W komentowanym przepisie powinien zatem być uregulowany raczej obowiązek pouczenia dłużnika, że jeżeli prawomocnym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony wykonalności albo orzeczenie,

¹⁶ Odmiennie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 799.

na którym oparto klauzulę wykonalności zostało uchylone lub utraciło moc, powinien zawiadomić o tym komornika.

11) po art. 809 dodaje się art. 809¹ w brzmieniu:

„Art. 809¹. § 1. Utrwalaniu za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk podlega przebieg następujących czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika poza kancelarią:

- 1) z udziałem dłużnika zmierzające do ustalenia jego stanu majątkowego;
- 2) zajęcie ruchomości;
- 3) wykonanie postanowienia o oddaniu ruchomości pod dozór innej osobie niż dłużnik;
- 4) licytacja ruchomości z wyłączeniem licytacji elektronicznej;
- 5) licytacja nieruchomości, chyba że jej przebieg jest utrwalany w sposób określony w art. 972 § 2;
- 6) oględziny nieruchomości;
- 7) wprowadzenie w zarząd nieruchomości w trybie art. 933;
- 8) opróżnienie pomieszczeń z osób lub rzeczy;
- 9) wydanie ruchomości i nieruchomości;
- 10) wprowadzenie w posiadanie;
- 11) przymusowe otwarcie pomieszczenia;
- 12) przeszukanie mieszkania lub pomieszczenia gospodarczego dłużnika.

§ 2. Komornik utrwała przebieg czynności w trybie określonym w § 1, również gdy wniosek taki złoży co najmniej jedna ze stron postępowania.

§ 3. Komornik uprzedza osoby uczestniczące w czynności o utrwalaniu przebiegu czynności, o których mowa w § 1 i 2. Komornik przerywa utrwalanie przebiegu czynności w miejscu zamieszkania dłużnika lub osoby trzeciej, jeżeli dłużnik lub ta osoba sprzeciwiają się temu, o czym należy te osoby pouczyć. Na żądanie osoby, która sprzeciwiła się utrwalaniu czynności, komornik podejmuje utrwalanie czynności na nowo, o czym należy te osoby pouczyć.

§ 4. W przypadku utrwalania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk przebiegu czynności, w protokole zamieszcza się poza

elementami wymienionymi w art. 809 pkt 1, 2 i 4–7 jedynie zwięzłe sprawozdanie z przebiegu czynności. Powyższe nie zwalnia z obowiązku sporządzenia pełnego protokołu zajęcia.

§ 5. Komornik umożliwia stronom i uczestnikom postępowania zapoznanie się z zapisem obrazu i dźwięku w siedzibie kancelarii komorniczej. Stronom ani uczestnikom postępowania nie wydaje się zapisu obrazu i dźwięku.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu i dźwięku, sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów oraz sposób zapoznania się z zapisem obrazu i dźwięku, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu i dźwięku przed utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem oraz zapewnienie ochrony praw osób uczestniczących w postępowaniu oraz osób trzecich, których wizerunek został utrwalony.”;

I. Uwagi wspólne

1. **Geneza art. 809¹ k.p.c.** Przepisy art. 809¹ k.p.c. zostały dodane mocą art. 261 pkt II u.k.s. Nie mają one odpowiednika w prawie dotychczasowym.

2. **Czasowy zakres zastosowania.** Wskazane wyżej przepisy mają zastosowanie od chwili wejścia ich w życie (1 stycznia 2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2019 r. (art. 298 ust. 1 u.k.s.). Przepisy te mają zastosowanie, jeżeli komornik dokonuje czynności podlegającej utrwaleniu w dniu 1 stycznia 2019 r. albo w dniach następnych.

3. **Przedmiotowy zakres zastosowania.** Przepisy art. 809¹ k.p.c. mają, co do zasady, zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym oraz postępowaniach, do których przepisy o postępowaniu egzekucyjnym są stosowane z mocy uregulowania szczególnego.

Zbyt szeroka zaś jest wykładnia tych przepisów dokonana przez P. Dzienisa, według której na wniosek strony mogą być utrwalane

wszelkie czynności pozaegzekucyjne dokonywane przez komornika jak np. nadzór nad dobrowolną licytacją albo sporządzenie protokołu stanu faktycznego¹⁷. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym, w tym art. 809¹ k.p.c., nie mają jednak zastosowania do tych czynności¹⁸. Nie jest to bowiem działalność władcza komornika i nie ma upoważnienia ustawowego do utrwalania tych czynności. W konsekwencji komornik powinien uzyskać zgodę wszystkich osób, których wizerunek lub głos mógłby zostać utrwalony.

4. Skutki zaniechania utrwalania. Zaniechanie utrwalenia czynności podlegających utrwaleniu z urzędu albo na wniosek np. z powodu awarii sprzętu nie oznacza bezskuteczności czynności. Niemożność utrwalenia nie stanowi zatem podstawy do odstąpienia od czynności¹⁹. Jednakże rażące albo uporczywe naruszanie art. 809¹ k.p.c. może być podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej komornika (art. 222 pkt 11 u.k.s.) lub podstawą zarzutu niedopełnienia obowiązków przez komornika (art. 231 k.k.²⁰).

W razie podniesienia zarzutów co do prawidłowości czynności w skardze na czynność komornika, czynność ta może zostać uchylona w razie niemożności udowodnienia jej prawidłowości nagraniem²¹.

5. Koszty. Zgodnie z art. 15 ust. 3 u.k.k.²², komornikowi, który podejmuje czynności poza siedzibą kancelarii i utrwała ich przebieg w sposób przewidziany w art. 809¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, należy się zryczałtowany zwrot kosztów związanych z utrwalaniem oraz przechowywaniem zapisu obrazu i dźwięku, w wysokości 50 złotych, niezależnie od liczby czynności i objętości

¹⁷ P. Dzienis, *op. cit.*, s. 800–801.

¹⁸ Zastrzeżenia budzi brak obowiązku utrwalania przez komornika czynności doręczania korespondencji (brak tego obowiązku przyjmuje także P. Dzienis, *op. cit.*, s. 800), ponieważ przy tej właśnie czynności szczególnie istotna jest kwestia udowodnienia prawidłowego jej dokonania.

¹⁹ Tak też M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 2. Podobnie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 804.

²⁰ Ustawa z 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1950 ze zm.).

²¹ Podobnie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 804.

²² Ustawa z 22 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. poz. 770 ze zm.).

danych utrwalonych w sprawie. Należy jednak zwrócić uwagę, że w art. 6 pkt 5 u.k.k. zaliczono do wydatków komornika zryczałtowane koszty utrwalania czynności odbywających się poza kancelarią oraz przechowywania zapisu obrazu i dźwięku, o ile wierzyciel domagał się utrwalenia czynności. Pierwszeństwo zastosowania należy jednak przyznać art. 15 ust. 3 u.k.k., a zatem trzeba przyjąć, że komornikowi należy się zwrot wydatków niezależnie od tego, czy czynności były utrwalane z urzędu czy na wniosek²³.

6. Zastosowanie art. 9¹ k.p.c. Przepis ten ma pełne zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym, a zatem nie jest wymagana zgoda komornika na utrwalanie czynności przez uczestnika postępowania (§ 1)²⁴. Uczestnik postępowania powinien uprzedzić komornika o zamiarze utrwalania czynności (art. 9¹ § 2 k.p.c.). Wydaje się, że nie wchodzi w grę zakazanie przez komornika utrwalania czynności na podstawie art. 9¹ § 3 k.p.c., ponieważ nie mogą być spełnione przesłanki takiego zakazu (posiedzenie przy drzwiach zamkniętych lub wzgląd na prawidłowość postępowania).

II. Uwagi do art. 809¹ § 1 k.p.c.

7. Istota § 1. W przepisie art. 809¹ § 1 k.p.c. uregulowano obowiązek komornika utrwalania za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk przebiegu ściśle wyliczonych w tym przepisie czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika poza kancelarią.

8. Charakter obowiązku komornika. W zasadzie komornik utrwalania czynności wymienione w § 1 z urzędu i ich utrwalanie jest obligatoryjne. Wyjątek od tej zasady przewidziano w art. 809¹ § 2 i § 3 zd. 2 i 3 k.p.c.

9. Zakres czynności podlegających utrwaleniu. Wobec szczegółowego wyliczenia w art. 809¹ § 1 pkt 1–12 k.p.c. czynności

²³ Szerzej na temat kosztów utrwalania czynności i przechowywania zapisu I. Kunicki, *Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 43 i 87–89.

²⁴ Za dopuszczalnością utrwalania czynności przez uczestnika postępowania opowiada się także M. Łochowski, *op. cit.*, nb 7.

podlegających utrwaleniu (katalog zamknięty²⁵) nie ma znaczenia sposób rozumienia pojęcia „czynność egzekucyjna” użytego we wprowadzeniu do tego wyliczenia.

III. Uwagi do art. 809¹ § 2 k.p.c.

10. **Istota uregulowania.** Przepis art. 809¹ § 2 k.p.c. jest niezrozumiały, przewiduje bowiem utrwalanie czynności również na wniosek strony. Jednakże w świetle § 1 tego artykułu czynności w nim wymienione podlegają utrwalaniu z urzędu, wniosek strony nie ma zatem żadnego znaczenia. Ponadto niezrozumiałe jest użyte w art. 809¹ § 2 k.p.c. sformułowanie „w trybie określonym w § 1”, ponieważ w § 1 nie określono żadnego trybu utrwalania czynności.

Podjmując próbę racjonalnej wykładni tego przepisu należy uznać, że chodzi w nim o obowiązek komornika utrwalania czynności innych niż wymienione w § 1 komentowanego artykułu, jeżeli wniosek o utrwalanie złoży którakolwiek ze stron postępowania²⁶.

11. **Zakres czynności utrwalanych na wniosek.** Przepis nie zawiera żadnych ograniczeń dotyczących czynności podlegających utrwaleniu na wniosek strony²⁷. Powinny być to jednak czynności komornika dokonywane w ramach postępowania egzekucyjnego, w którym w charakterze strony występuje wnioskodawca. Jak już bowiem zaznaczono, przepisy art. 809¹ k.p.c., co do zasady, mają zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym. Poza postępowaniem egzekucyjnym mogą zaś mieć zastosowanie z mocy odesłania zawartego w przepisie ustawy.

²⁵ Tak też M. Dziewulska, *op. cit.*, s. 781 oraz K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej i A. Zielińskiego, Legalis, art. 809¹, nb 1.

²⁶ Podobnie O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Art. 758–1217*, t. II, pod red. A. Jakubeckiego, Lex, art. 809¹.

²⁷ Nietrafna jest wypowiedź P. Dzienisa, że utrwalane na wniosek strony mogą być tylko czynności egzekucyjne (*op. cit.*, s. 802). Komentowany przepis nie zawiera bowiem takiego ograniczenia.

12. **Pojęcie strony.** Strona postępowania egzekucyjnego to wierzyciel albo dłużnik. Wniosku o utrwalanie czynności nie może zatem skutecznie złożyć inny uczestnik postępowania²⁸.

13. **Wniosek.** Na zasadach ogólnych wniosek o utrwalanie czynności komornika może być złożony na piśmie, ustnie albo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 760 § 1 k.p.c.)²⁹. Wniosek ten nie musi być uzasadniony³⁰. Wnioskodawca nie musi podawać faktów, o których mowa w art. 126 § 1 pkt 5 k.p.c., ponieważ nie są one konieczne do rozstrzygnięcia wniosku. Komornikowi nie pozostawiono bowiem możliwości decydowania w kwestii uwzględnienia wniosku. Komornik w każdym wypadku skutecznego złożenia wniosku, o którym mowa w art. 809¹ § 2 k.p.c. jest zobowiązany utrwalić czynności.

IV. Uwagi do art. 809¹ § 3 k.p.c.

14. **Chwila uprzedzenia.** Komornik powinien uprzedzić uczestników o utrwalaniu czynności przed rozpoczęciem utrwalania³¹. Chwilę i treść uprzedzenia należy odnotować w protokole.

15. **Osoby uczestniczące w czynności.** Przez pojęcie to należy rozumieć każdą osobę, która znajduje się na miejscu czynności i której wizerunek lub głos może zostać utrwalony.

16. **Skutki braku uprzedzenia.** Należy uznać, że brak uprzedzenia nie wywołuje negatywnych skutków proceduralnych, a zatem mimo tego braku, utrwalenie może być dokonane i jest skuteczne (może być wykorzystane w celach dowodowych). W razie jednak rażącego albo uporczywego naruszania tego obowiązku komornik odpowiada dyscyplinarnie (art. 222 pkt II u.k.s.).

17. **Pouczenie o możliwości sprzeciwienia się.** Pouczenie to powinno być dokonane przed rozpoczęciem utrwalania czynności, a zatem z chwilą uprzedzenia o rozpoczęciu utrwalania (por. też 14).

²⁸ Tak też P. Dzienis, *op. cit.*, s. 802 oraz M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 3.

²⁹ Podobnie M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 3.

³⁰ Tak też M. Łochowski, *ibidem*.

³¹ Tak też P. Dzienis, *op. cit.*, s. 802.

18. **Sprzeciw.** Formalnie rzecz biorąc, na zasadach ogólnych sprzeciw może być zgłoszony ustnie, na piśmie albo za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 760 § 1 k.p.c.). Ze względu jednak na to, że może go zgłosić osoba obecna przy utrwalaniu czynności, w praktyce sprzeciw będzie zgłaszany ustnie. Zgłoszenie sprzeciwu należy odnotować w protokole (art. 809 pkt 5 k.p.c.).

Uprawnionym do zgłoszenia sprzeciwu jest dłużnik, jeżeli czynności są utrwalane w miejscu jego zamieszkania albo osoba trzecia, jeżeli czynności są utrwalane w miejscu zamieszkania tej osoby³².

19. **Miejsce zamieszkania.** Pojęcie to zostało użyte w komentowanym przepisie wadliwie. Ma ono bowiem ściśle określone znaczenie sprecyzowane definicją ustawową w art. 25 k.c., zgodnie z którym miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Nie da się jednak przyjąć, że dłużnik mieszkający w Warszawie może sprzeciwić się utrwalaniu czynności na terenie całej Warszawy. Należy zatem dokonać szczególnej, celowościowej wykładni tego przepisu.

Należy przyjąć, że pojęcie „miejsce zamieszkania” w komentowanym przepisie oznacza budynek lub lokal, w którym dłużnik albo osoba trzecia ześrodkowała swoją aktywność życiową³³. Pojęcie to należy uznać za zbliżone do pojęcia „lokal służący zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika”, a zatem niekoniecznie lokal mieszkalny³⁴. Przy takiej wykładni można mieć kilka miejsc zamieszkania.

³² Podobnie M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 4. Natomiast zbyt szeroki krąg osób uprawnionych do złożenia sprzeciwu określa P. Dzienis, przyjmując, że pojęcie to obejmuje „wszystkie osoby obecne przy czynnościach, bez względu na to, czy posiadają przymiot strony, czy nie, oraz czy uczestniczą w czynnościach w sposób czynny czy bierny. Będą to zatem oprócz stron również świadkowie i domownicy” (*op. cit.*, s. 802).

³³ Zbyt wąska jest zaś wykładnia dokonana przez M. Łochowskiego, według której pojęcie „miejsce zamieszkania” należy ograniczyć wyłącznie do lokalu, w którym dana osoba przebywa na stałe (*op. cit.*, art. 809¹, nb 4).

³⁴ Por. I. Kunicki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, pod red. A. Marciniaka i K. Piaseckiego, Warszawa 2015, s. 893 i powołana tam uchw. SN z dnia 9 lutego 2007 r., III CZP 157/06, OSNC 2008/13.

Natomiast nieruchomości, na której znajduje się budynek mieszkalny dłużnika (osoby trzeciej) oraz pomieszczenia wspólne budynku wielorodzinnego (np. klatki schodowe) nie stanowią miejsca zamieszkania w rozumieniu komentowanego przepisu³⁵.

20. Skutki sprzeciwu. Zgłoszony sprzeciw wiąże komornika i nie ma znaczenia stanowisko innych uczestników utrwalanej czynności. Jeżeli został zgłoszony przed rozpoczęciem czynności, komornik nie przystępuje do jej utrwalania. Jeżeli sprzeciw został zgłoszony po rozpoczęciu czynności, komornik powinien przerwać jej utrwalanie³⁶. Przerwywając utrwalanie, komornik powinien pouczyć zgłaszającego sprzeciw, że w każdej chwili może zażądać podjęcia utrwalania³⁷.

Sprzeciw wywiera skutek od chwili jego zgłoszenia i oznacza obowiązek komornika zaprzestania utrwalania przebiegu czynności. Ze względu na brak szczególnego nakazu, komornik nie musi niszczyć dokonanego dotychczas zapisu do chwili zgłoszenia sprzeciwu. Dokonane nagranie jest również w pełni skuteczne³⁸.

21. Żądanie podjęcia utrwalania. Żądanie to wiąże komornika. Po podjęciu utrwalania może być zgłoszony ponowny sprzeciw przez osobę, która zgłosiła poprzedni sprzeciw albo przez inną osobę. W konsekwencji komornik może utrwalić tylko pewne fragmenty czynności³⁹.

V. Uwagi do art. 809¹ § 4 k.p.c.

22. Stosunek do protokołu. Utrwalenie obrazu i dźwięku nie zastępuje protokołu z czynności, stanowi natomiast element tego protokołu⁴⁰. Wpływa również na treść protokołu (por. tezy 14, 18 i 24). Należy

³⁵ Podobnie w odniesieniu do nieruchomości dłużnika M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 4.

³⁶ Podobnie M. Łochowski, *ibidem*.

³⁷ Podobnie M. Łochowski, *ibidem*.

³⁸ Podobnie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 803 i M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 4.

³⁹ M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 4.

⁴⁰ Podobnie M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 1. Odmiennie zaś P. Dzienis, według którego w przypadku utrwalania czynności egzekucyjnych w sposób określony w komentowanym przepisie podstawowym dokumentem potwierdzającym przebieg

uznać, że moment rozpoczęcia i zakończenia utrwalania obrazu i dźwięku powinny zostać odnotowane w protokole.

23. Osoba dokonująca utrwalenia. Jak zaznaczono wyżej, zapis czynności stanowi element protokołu, dlatego osobą dokonującą utrwalenia, wobec braku regulacji szczególnej, powinna być ta sama osoba, która sporządza protokół, a zatem osoba dokonująca czynności (komornik, asesor). W sposób szczególny do utrwalenia czynności został upoważniony aplikant komorniczy (art. 98 ust. 1 pkt 1 u.k.s.).

Jeżeli zaś pracownik kancelarii komorniczej obsługuje urządzenie utrwalające, jest tylko pomocnikiem⁴¹, a za treść utrwalenia odpowiada komornik (asesor).

24. Treść protokołu uproszczonego. Treść protokołu, o którym mowa w art. 809¹ § 4 k.p.c. nie będzie się w zasadzie różniła od treści protokołu tradycyjnego (pełnego), określonej w art. 809 k.p.c. Pominięte powinno być „sprawozdanie z przebiegu czynności” (art. 809 pkt 3 k.p.c.), a zamiast tego należy zamieścić „jedynie zwięzłe sprawozdanie z przebiegu czynności”. Dotychczas bowiem również nie zamieszczano w protokołach rozwlekłego sprawozdania z (opisu) czynności.

Ponadto protokół uproszczony powinien zawierać informację o chwili rozpoczęcia⁴² i zakończenia utrwalania czynności, udzielonych uprzedzeniach i pouczeniach określonych w art. 809¹ § 3 k.p.c. (por. tezy 14 i 22) oraz o sprzeciwie wobec utrwalania czynności i żądaniu podjęcia utrwalania (por. tezę 22).

Jeżeli w trakcie utrwalania czynności zostanie zgłoszony ustnie przez uczestnika wnioszek albo oświadczenie, powinny zostać zaprotokołowane w sposób tradycyjny (art. 809 pkt 5 k.p.c.)⁴³.

czynności jest protokół elektroniczny na nośniku elektronicznym. Protokołem pomocniczym jest protokół pisemny, o którym mowa w art. 809¹ § 4 k.p.c. (*op. cit.*, s. 803). Ze stanowiskiem P. Dzienisa nie można się zgodzić.

⁴¹ Należy dopuścić faktyczną pomoc komornikowi przy utrwaleniu czynności przez pracownika kancelarii (tak też P. Dzienis, *op. cit.*, s. 803–804), co nie oznacza zmiany osoby dokonującej utrwalenia.

⁴² Tak też P. Dzienis, *op. cit.*, s. 801.

⁴³ Podobnie P. Dzienis, *op. cit.*, s. 803.

VI. Uwagi do art. 809¹ § 5 i 6 k.p.c.

25. **Zapoznanie się z zapisem.** Sposób zapoznania się przez strony postępowania egzekucyjnego z zapisem obrazu i dźwięku określił Minister Sprawiedliwości w § 8 rozp. z 14.12.2018 r. w sprawie zapisu obrazu i dźwięku z przebiegu czynności komornika sądowego⁴⁴. Zgodnie z treścią tego przepisu zapis udostępnia się stronom i uczestnikom postępowania wyłącznie przez jego prezentację na urządzeniach odtwarzających obraz i dźwięk, które należą do komornika. W razie zapoznawania się z aktami sprawy w sądzie zapis udostępnia się wyłącznie w budynku sądu przez jego prezentację na urządzeniach odtwarzających obraz i dźwięk, które stanowią wyposażenie sądu⁴⁵.

26. **Zakaz wydania zapisu.** Uczestnicy postępowania nie mogą otrzymać od komornika ani od sądu zapisu obrazu ani dźwięku⁴⁶. Komentowany przepis stanowi zatem *lex specialis* wobec art. 9 § 2 k.p.c.⁴⁷

12) art. 810 otrzymuje brzmienie:

„Art. 810. § 1. Komornik może wykonywać czynności poza kancelarią komorniczą w dni robocze, w godzinach od siódmej do dwudziestej pierwszej. Na wykonanie czynności w dni ustawowo wolne od pracy lub godzinach nocnych jest wymagana zgoda prezesa właściwego sądu rejonowego.

§ 2. Czynności komornika rozpoczęte przed godziną dwudziestą pierwszą mogą być prowadzone w dalszym ciągu bez zgody, o której mowa w § 1, jeżeli ich przerwanie może znacznie utrudnić egzekucję. Przepisu zdania pierwszego nie stosuje się do czynności prowadzonych

⁴⁴ Dz.U. poz. 2449.

⁴⁵ W konsekwencji tego uregulowania nietrafne jest stanowisko K. Flagi-Gieruszyńskiej, że nie ma obowiązku udostępniania nagrań sąd, jeśli znajdują się one w jego posiadaniu (*op. cit.*, art. 809¹, nb 4).

⁴⁶ Odmienne K. Flaga-Gieruszyńska, zdaniem której „stronom postępowania nie będzie wydawany zapis obrazu, a jedynie zapis dźwięku” (*op. cit.*, art. 809¹, nb 2).

⁴⁷ Tak też M. Łochowski, *op. cit.*, art. 809¹, nb 6. Podobnie K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 809¹, nb 4 i O. Marcewicz, *op. cit.*, art. 809¹.

w miejscu zamieszkania dłużnika, chyba że jest to również miejsce prowadzenia przez niego działalności gospodarczej.”;

I. Uwagi wspólne

1. **Zakres zmian art. 810 k.p.c.** Mocą art. 261 pkt 12 u.k.s. zmieniono treść art. 810 k.p.c., a ponadto artykuł ten podzielono na dwa paragrafy. W § 1 zd. 1 uregulowano zasadę, a w § 1 zd. 2 i § 2 wyjątki od niej.

2. **Czasowy zakres zastosowania.** Wskazane wyżej przepisy mają zastosowanie od chwili wejścia ich w życie (1 stycznia 2019 r. – art. 306 *in principio* u.k.s.), także do postępowań niezakończonych przed dniem 1 stycznia 2019 r. (art. 298 ust. 1 u.k.s.). Przepisy te mają zastosowanie, jeżeli komornik dokonuje czynności poza kancelarią w dniu 1 stycznia 2019 r. albo po tym dniu.

3. **Istota uregulowania i przedmiotowy zakres zastosowania.** W przepisach art. 810 k.p.c. określono granice czasowe, w jakich komornik może dokonywać czynności poza kancelarią.

Przepisy te, ze względu na miejsce zamieszczenia, mają zastosowanie tylko w postępowaniach egzekucyjnych, aczkolwiek nie tylko do czynności egzekucyjnych⁴⁸. W innych postępowaniach prowadzonych przez komornika przepisy te mają zastosowanie tylko wtedy, gdy przepis szczególny odsyła do stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym. W pozostałych postępowaniach prowadzonych przez komornika można rozważyć zastosowanie tych przepisów tylko przez analogię⁴⁹.

⁴⁸ Tak też M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 1. Również R. Reiwer przyjmuje, że zastosowanie art. 810 k.p.c. wykracza poza zakres czynności egzekucyjnych komornika (R. Reiwer [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwera, Warszawa 2019, s. 805–806).

⁴⁹ Odmienne R. Reiwer, *op. cit.*, s. 805–806.

II. Uwagi do art. 810 § 1 k.p.c.

4. **Istota § 1.** W przepisach tego paragrafu uregulowano zasadnicze granice czasowe wykonywania przez komornika czynności poza kancelarią (zdanie 1) oraz warunek dopuszczalności dokonywania czynności w dni ustawowo wolne od pracy i w porze nocnej (zdanie 2).

5. **Dzień roboczy.** Pojęcie to jest przeciwieństwem pojęcia „dzień ustawowo wolny od pracy” (por. tezę następną).

6. **Dzień ustawowo wolny od pracy.** Jest to dzień określony w ustawie z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy⁵⁰. Zgodnie z art. 1 tej ustawy dniami wolnymi od pracy są: 1) dni niżej wymienione: a) 1 stycznia – Nowy Rok, b) 6 stycznia – Święto Trzech Króli, c) pierwszy dzień Wielkiej Nocy, d) drugi dzień Wielkiej Nocy, e) 1 maja – Święto Państwowe, f) 3 maja – Święto Narodowe Trzeciego Maja, g) pierwszy dzień Zielonych Świątek, h) dzień Bożego Ciała, i) 15 sierpnia – Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, j) 1 listopada – Wszystkich Świętych, k) 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości, l) 25 grudnia – pierwszy dzień Bożego Narodzenia, m) 26 grudnia – drugi dzień Bożego Narodzenia; 2) niedziele.

7. **Godzinyienne.** Godziny od siódmej do dwudziestej pierwszej można nazwać godzinami dziennymi w przeciwieństwie do pojęcia godziny nocne – tj. godziny od dwudziestej pierwszej do siódmej rano (por. także art. 134 § 2 k.p.c.).

8. **Zasada i wyjątki.** Komornik może wykonywać wszelkie czynności określone przez prawo poza kancelarią w dni robocze w godzinach dziennych bez jakiegokolwiek zgody.

W dniu ustawowo wolne od pracy oraz w godzinach nocnych komornik może dokonywać wszelkich czynności poza kancelarią, ale tylko za zgodą prezesa właściwego sądu rejonowego.

9. **Właściwy sąd rejonowy.** Komentowany przepis nie określa, do jakiej czynności, ani ze względu na jaką okoliczność ma być właściwy

⁵⁰ T.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 90.

sąd, którego prezes jest kompetentny do wyrażenia zgody. Należy zatem uznać, że chodzi tu o sąd, w którego okręgu czynność ma być dokonana⁵¹. Komornik wybrany przez wierzyciela albo komornik, któremu sprawa została przekazana powinien zatem uzyskać zgodę prezesa sądu, w którego okręgu dokonuje czynności, nie zaś sądu, przy którym działa.

10. Warunki zgody. Prezes sądu wyraża zgodę na wniosek komornika⁵². Zgoda powinna być udzielona przez prezesa sądu rejonowego przed rozpoczęciem czynności przez komornika. Późniejsze udzielenie zgody nie konwaliduje skutków braku zgody w momencie dokonywania czynności⁵³.

Prezes sądu powinien udzielić zgody na piśmie⁵⁴ i określić czynność (grupę czynności)⁵⁵, której zgoda dotyczy oraz miejsce dokonania tej czynności⁵⁶. Przy okazji dokonywania czynności objętych zezwoleniem komornik nie może dokonywać czynności nieobjętych zezwoleniem⁵⁷.

Ustawa nie określa żadnych warunków, pod którymi prezes sądu może udzielić zgody⁵⁸. Panuje tu zatem pełna dyspozycyjność decyzji prezesa. Zgoda nie może jednak prowadzić do szykanowania dłużnika,

⁵¹ Odmienne, aczkolwiek bez szerszego uzasadnienia, że chodzi tu o prezesa sądu, przy którym działa komornik, R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807 i M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7.

⁵² Wątpliwości budzi zaś trafność stanowiska, że o wyrażenie zgody może wystąpić także wierzyciel (por. J. Jankowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz/Art. 730–1217*, t. II, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, s. 463 oraz M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7).

⁵³ Por. także R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807; M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7 i K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 810, nb 2.

⁵⁴ R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807; M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 6 oraz K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 810, nb 2. Odmienne N. Stojanowska [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Komentarz*, pod red. G. Sikorskiego, Sopot 2019, s. 782.

⁵⁵ Podobnie J. Jankowski, *op. cit.*, s. 463 i M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7. Natomiast K. Flaga-Gieruszyńska wyklucza możliwość udzielenia zgody na grupę czynności (*op. cit.*, art. 810, nb 2), z czym nie można się zgodzić, gdyż oznacza to, że komornik mógłby jednym wnioskiem wystąpić o uzyskanie zgody tylko np. na przymusowe otwarcie pomieszczenia, a nie mógłby już na przeszukanie tego pomieszczenia i dokonanie zajęcia znajdujących się tam rzeczy. Czynności te są zaś ściśle ze sobą powiązane i może je obejmować jeden wniosek komornika i jedno zezwolenie prezesa sądu.

⁵⁶ Podobnie M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7.

⁵⁷ Tak też K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 810, nb 2.

⁵⁸ Por. także M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 6.

a zatem musi być uzasadniona okolicznościami danego wypadku. Udzielenie zgody będzie uzasadnione, jeżeli np. dłużnik wychodzi z mieszkania wcześniej rano i wraca późnym wieczorem bądź pracuje „w delegacji” i wraca do domu tylko na niedzielę albo chodzi o zajęcie pieniędzy w kasie klubu sportowego (przedsiębiorstwa rozrywkowego) osiągającego dochody (np. organizującego mecze) na ogół tylko w niedzielę⁵⁹.

11. Kwestionowanie zasadności zgody. Udzielenie zgody przez prezesa sądu nie podlega zaskarżeniu⁶⁰. Zaskarżeniu podlega jednak na ogół czynność komornika podjęta na skutek zgody. Skarga na tę czynność może być oparta na kwestionowaniu zasadności zgody prezesa sądu.

12. Dokonanie czynności bez zgody. Czynność komornika dokonana w dzień ustawowo wolny od pracy albo w porze nocnej bez zgody prezesa sądu jest skuteczna. Na ogólnych zasadach może być jednak zaskarżona⁶¹ i wówczas podlega uchyleniu jako dokonana z naruszeniem prawa⁶².

W razie rażącego albo uporczywego naruszania przepisów o czasie dokonywania czynności komornik odpowiada dyscyplinarnie (art. 222 pkt 11 u.k.s.). Ponadto może być podstawą zarzutu przekroczenia uprawnień (art. 231 § 1 k.k.).

III. Uwagi do art. 810 § 2 k.p.c.

13. Istota uregulowania. Komentowany § 2 wprowadza kolejny wyjątek od zasady określonej w art. 810 § 1 zd. 1 k.p.c., a zatem, że komornik może dokonywać czynności tylko w dni robocze i w godzinach dziennych.

⁵⁹ Por. J. Jankowski, *op. cit.*, s. 463. Podobnie M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 6 oraz K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 810, nb 2.

⁶⁰ Tak też J. Jankowski, *op. cit.*, s. 463 oraz M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 7.

⁶¹ Por. R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807; J. Jankowski, *op. cit.*, s. 463 oraz M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 8.

⁶² Podobnie R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807. Natomiast według M. Łochowskiego nie oznacza to konieczności uwzględnienia skargi w każdej sytuacji (*op. cit.*, art. 810, nb 8). Podobnie K. Flaga-Gieruszyńska, która przyjmuje, że sąd może tę czynność uchylić (*op. cit.*, art. 810, nb 6). Wydaje się jednak, że czynności dokonane z naruszeniem prawa podlegają bezwzględemu uchyleniu przez sąd.

14. Chwila rozpoczęcia czynności. W świetle literalnej wykładni art. 810 § 2 k.p.c. nie ma znaczenia na ile minut przed godziną 21.00 komornik rozpoczął czynności. Jednakże, co do zasady, powinien rozpoczynać je z takim wyprzedzeniem, aby zakończyć przed godziną 21.00. W przeciwnym razie może wchodzić w grę zarzut przekroczenia uprawnień przez komornika (art. 231 § 1 k.k.).

Krótki odstęp czasowy rozpoczęcia czynności przed godziną 21.00 może być uzasadniony, gdy np. dłużnik wraca z pracy dopiero po godzinie 20.00. Przedłużenie czynności poza godzinę 21.00 może być ponadto uzasadnione szczególnymi okolicznościami w danym wypadku – np. gdy dwie godziny na dokonanie danej czynności w pełni wystarczą w ogromnej większości spraw, a w danym wypadku nie wystarczyły, w szczególności, z powodu obstrukcji lub czynnego oporu dłużnika.

Jeżeli przedłużenie czynności poza godzinę 21.00 da się przewidzieć, komornik powinien wystąpić o zgodę na kontynuowanie czynności po tej godzinie do prezesa sądu.

15. Znaczne utrudnienie egzekucji. Przerwanie czynności i konieczność jej dokończenia w innym terminie zawsze oznacza utrudnienie egzekucji, chociażby ze względu na konieczność ponownego przyjazdu komornika na miejsce czynności w innym terminie. To jednak nie wystarczy do kontynuowania czynności po godzinie 21.00. Ustawa wymaga bowiem znacznego utrudnienia egzekucji. Ocena wystąpienia tej przesłanki należy do komornika⁶³.

Znaczne utrudnienie egzekucji ma miejsce, gdy zachodzi realna obawa udaremnienia egzekucji, a zatem realna obawa, że dłużnik ukryje przez okres przerwy w czynności rzeczy (pieniądze) podlegające zajęciu⁶⁴. Znaczne utrudnienie egzekucji może mieć miejsce także wtedy, gdy trzeba będzie ponownie organizować transport

⁶³ Tak też R. Reiwer, *op. cit.*, s. 807; N. Stojanowska, *op. cit.*, s. 782 oraz M. Łochowski, *op. cit.*, art. 810, nb 5.

⁶⁴ Podobnie K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, art. 810, nb 5.

specjalistyczny (samochód ciężarowy, dźwig), ponownie angażować specjalistę od otwierania zamków albo ponownie żądać asysty Policji (np. obligatoryjnej w świetle art. 765 § 1² k.p.c.).

16. **Miejsce zamieszkania.** Por. wyżej tezę 19 do art. 809¹ k.p.c.

Studia z postępowania egzekucyjnego już w sprzedaży!

Maksymalnie
zwiększ
efektywność
swojej
kancelarii
komorniczej

Bądź na bieżąco
z aktualnymi
przepisami
dotyczącymi
postępowania
egzekucyjnego!

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda

www.sklep.currenda.pl

Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

I. Uwagi ogólne

Pojęcie **odmowy wszczęcia egzekucji** występuje w przepisach art. 788 § 3 k.p.c., art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804² § 2 k.p.c.

Wymienione przepisy zostały dodane do Kodeksu postępowania cywilnego na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r.¹ i weszły w życie z dniem 21 sierpnia 2019 r.

Z pojęciem **odmowy wszczęcia egzekucji** spotykamy się również na gruncie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych², gdzie występuje ono jako synonim pojęcia **odmowy przyjęcia wniosku o wszczęcie egzekucji, odmowy przyjęcia sprawy oraz pojęcia odmowy wszczęcia postępowania** (zob. art. 9 ust. 1, art. 10 ust. 4, 6, 8, 10 i 12 tej ustawy). Odmowa wszczęcia egzekucji przewidziana w tych przepisach stanowi zatem odrębną kategorię odmowy wszczęcia egzekucji,

¹ Dz.U. z 2019 r., poz. 1469.

² Dz.U. z 2018 r., poz. 771.

pozostającą bez związku z odmową wszczęcia egzekucji uregulowaną wymienionymi wyżej przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie przepisów ustawy o komornikach sądowych wiąże się bowiem z ustawowymi ograniczeniami prawa wyboru komornika, pozostającymi w związku z ustrojowo-organizacyjnymi zasadami pełnienia służby na stanowisku komornika sądowego. Trzeba powiedzieć, że postanowienie komornika o odmowie wszczęcia egzekucji na podstawie przepisów ustawy o komornikach sądowych nie podlega nadzorowi judykacyjnemu sądu, właściwemu dla postępowania egzekucyjnego. Przepis art. 10 ust. 12 ustawy o komornikach sądowych wyklucza bowiem w zakresie tej odmowy dopuszczalność skargi na czynności komornika. W świetle powyższego odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie przepisów ustawy o komornikach sądowych nie będzie przedmiotem dalszej analizy.

II. Regulacja prawna

Zasadnicze znaczenie w sprawie charakteru prawnego i skutków odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym mają dwa przepisy, a mianowicie art. 804 § 2 k.p.c., art. 804² § 1 i 2 k.p.c., a ponadto pozostające z nimi w związku art. 788 § 3 k.p.c., art. 797 § 1¹ k.p.c. i art. 825 pkt 1¹ k.p.c.

Według pierwszego z tych przepisów, jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, a wierzyciel nie przedłożył dokumentu, o którym mowa w art. 797 § 1¹ k.p.c., organ egzekucyjny **odmawia wszczęcia egzekucji**. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Stosownie do powołanego w tym przepisie art. 797 § 1¹ k.p.c., jeżeli z treści tytułu wykonawczego wynika, że termin przedawnienia dochodzonego roszczenia upłynął, do wniosku o wszczęcie egzekucji należy dołączyć również dokument potwierdzający, iż doszło do przerwania biegu przedawnienia.

Z kolei według art. 804² k.p.c., jeżeli po powstaniu tytułu wykonawczego uprawnienie przeszło na inną osobę, osoba ta może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi na podstawie tego tytułu, jeśli wykaże przejście uprawnienia dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym (§ 1). W przypadku niezłożenia przez uprawnionego dokumentów, o których mowa w § 1, organ egzekucyjny **odmawia wszczęcia egzekucji** bez wzywania wierzyciela do uzupełnienia braków wniosku (§ 2).

Z przepisem art. 804 § 2 k.p.c. pozostaje w związku art. 825 pkt 1¹ k.p.c., według którego organ egzekucyjny umorzy postępowanie w całości lub części na wniosek (żądanie) dłużnika, jeżeli przed dniem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, a wierzyciel nie wykaże, że nastąpiło zdarzenie, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany.

III. Rozważania prawne

Przed nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego dokonaną ustawą z dnia 4 lipca 2019 r.³, która w wymienionym wyżej zakresie weszła w życie z dniem 21 sierpnia 2019 r., pojęcie odmowy wszczęcia egzekucji nie występowało w Kodeksie postępowania cywilnego. Posługiwała się nim jednak doktryna i praktyka w różnym znaczeniu. Tak np. J. Korzonek przyjmował, że odmowa wszczęcia egzekucji następuje w razie niezachowania we wniosku o wszczęcie egzekucji treści przepisanej w art. 540 k.p.c. (obecnie art. 797 k.p.c.). J. Jodłowski uważał natomiast, że odmowa wszczęcia egzekucji jest równoznaczna z umorzeniem postępowania egzekucyjnego. Z kolei K. Korzan pisał o odmowie wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez odrzucenie wniosku o wszczęcie egzekucji⁴.

³ Dz.U. z 2019 r., poz. 1469.

⁴ Zob. K. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, t. 1, Kraków 1934, s. 531; J. Jodłowski, *Odpowiedź na pytanie prawne [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Zbiór aktualnych pytań prawnych rozstrzygniętych przez Komitet Redakcyjny „Polskiego*

Późniejsze badania naukowe w tym zakresie doprowadziły do aprobowanych i niezakwestionowanych dotychczas wyników, według których:

1. Odmowa wszczęcia egzekucji ma miejsce w tych wszystkich wypadkach, w których organ egzekucyjny nie wszczyna egzekucji z innych powodów niż ze względu na wolę wierzyciela zakończenia postępowania egzekucyjnego przed wszczęciem egzekucji. Wolę tę wierzyciel wyraża przez złożenie wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego (art. 825 pkt 1 k.p.c.) albo przez swoją bezczynność (art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c.). W obu tych wypadkach postępowanie egzekucyjne ulega umorzeniu na mocy postanowienia organu egzekucyjnego.
2. Odmowa wszczęcia egzekucji może nastąpić tylko w początkowym stadium postępowania egzekucyjnego, tj. w okresie między złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji a tym wszczęciem. Po wszczęciu egzekucji odmowa wszczęcia egzekucji jest bezprzedmiotowa, ponieważ wniosek o wszczęcie egzekucji osiągnął swój cel.
3. Odmowa wszczęcia egzekucji może polegać na:
 - a) **zwrocie pisma obejmującego wniosek o wszczęcie egzekucji** z powodu braków formalnych tego pisma, uniemożliwiających dalsze postępowanie, jeżeli braki te nie zostaną uzupełnione (art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.);
 - b) **umorzeniu postępowania egzekucyjnego** z powodu mankamentów w sferze przesłanek procesowych, aktualnych również w postępowaniu egzekucyjnym (np. z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, braku zdolności sądowej strony, immunitetu egzekucyjnego dłużnika – art. 824 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.);
 - c) **oddaleniu wniosku o wszczęcie egzekucji** z powodu mankamentów w sferze przesłanek materialnych, od których zależy zasadność, względnie bezzasadność wniosku o wszczęcie egzekucji (np. z powodu dołączenia do wniosku o wszczęcie egzekucji tytułu

Procesu Cywilnego”, pod red. J.J. Litauera, W. Świącieckiego, Łódź 1949, s. 326; K. Korzan, *Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 1986, s. 239.

wykonawczego wykorzystanego albo pozbawionego wykonalności, niezgodności wskazanego we wniosku świadczenia ze świadczeniem wymienionym w tytule wykonawczym, braku legitymacji procesowej strony).

4. W postępowaniu egzekucyjnym nie ma odrzucenia wniosku o wszczęcie egzekucji. Niedopuszczalność tego wniosku, ze względu na mankamenty w sferze przesłanek procesowych, znajduje wyraz w umorzeniu postępowania egzekucyjnego, zasadniczo na podstawie art. 825 k.p.c.⁵

Poczynione uwagi nasuwają problem dotyczący sposobu odmowy wszczęcia egzekucji przez organ egzekucyjny w przypadkach określonych przepisami art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804² § 2 k.p.c. Problem ten sprowadza się w istocie do pytania, czy odmowa wszczęcia egzekucji w tych przypadkach następuje za pomocą jednego ze wskazanych wyżej sposobów odmowy wszczęcia egzekucji, wyróżnionych doktrynalnie (czyli przez zwrot wniosku o wszczęcie egzekucji, umorzenie postępowania egzekucyjnego, oddalenie takiego wniosku), czy też w inny, szczególny sposób, czyli – z uwzględnieniem nowej terminologii ustawowej – przez wydanie postanowienia o odmowie wszczęcia egzekucji.

Poruszona kwestia ma dość skomplikowany charakter, ponieważ nowe rozwiązania prawne przyjęte w przepisach art. 788 § 3 k.p.c., art. 804 § 2 k.p.c., art. 804² § 2 k.p.c. i art. 825 pkt 1¹ k.p.c. łamią dotychczasowe konstrukcje procesowe, nie licząc się przy tym z utrwalonym w tym zakresie aparatem pojęciowym, co jest zresztą charakterystyczne dla ustawodawstwa ostatnich lat.

Ze względu na znaczny stopień skomplikowania tego problemu, dalsze rozważania dotyczące znaczenia art. 804 § 2 k.p.c. oraz art. 804² § 2 k.p.c. muszą być zasadniczo prowadzone odrębnie dla każdego z nich.

⁵ Por. W. Broniewicz, *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, PiP 1988, nr 8, s. 41 i n.; A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 265 i n.

A. Odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804 § 2 k.p.c.

Jeżeli chodzi o przepis art. 804 § 2 k.p.c., należy na wstępie podnieść jego wyjątkowy charakter w stosunku do przepisu art. 804 § 1 k.p.c., co narzuca konieczność jego ścisłej wykładni. Zgodnie z tym ostatnim przepisem organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym, co jak powszechnie wiadomo, dotyczy także przedawnienia tego obowiązku. Jest to podstawowe założenie strukturalne postępowania cywilnego, rozdzielające postępowanie rozpoznawcze i egzekucyjne. Według tego założenia do badania kwestii zasadności i wymagalności obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym uprawniony jest sąd procesowy, głównie w trybie powództwa z art. 840 k.p.c., a nie organ egzekucyjny. Skuteczność zarzutu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. prowadzi do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, a następnie do umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 825 pkt 2 k.p.c. W tym świetle nie powinno ulegać żadnej kwestii, że wymagalność roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym nie należy do przesłanek zasadności wniosku o wszczęcie egzekucji, powodujących oddalenie tego wniosku.

Nowy przepis art. 804 § 2 k.p.c. pozwala jednak wyjątkowo organowi egzekucyjnemu na badanie wymagalności roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym pod względem jego przedawnienia. Badanie to ma jednak bardzo ograniczony charakter dowodowy. Może ono opierać się wyłącznie na treści tytułu wykonawczego oraz ewentualnie na dokumencie, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu przedawnienia. Pozytywny wynik tego badania prowadzi według tego przepisu do odmowy wszczęcia egzekucji. Odmowa ta nie może jednak polegać na oddaleniu wniosku o wszczęcie egzekucji, gdyż jak już wspomniano, wymagalność roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym nie należy do przesłanek zasadności wniosku o wszczęcie egzekucji. Odmowa wszczęcia egzekucji, o której mowa w art. 804 § 2 k.p.c., ma zatem

charakter autonomiczny. Ze względu na szczególność tego przepisu, odmowie tej należy nadawać odrębne znaczenie w stosunku do oddalenia wniosku o wszczęcie egzekucji. Odrębność ta jest widoczna zwłaszcza w perspektywie skutków odmowy wszczęcia egzekucji i oddalenia wniosku o wszczęcie egzekucji. Jak powszechnie wiadomo, oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji, podobnie jak oddalenie powództwa w procesie, kończy postępowanie. Z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie sposób wyprowadzić, jaki skutek dla biegu postępowania egzekucyjnego ma odmowa wszczęcia egzekucji ze względu na przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Sądzić jednakże wypada, że odmowa wszczęcia egzekucji w takim wypadku nie kończy postępowania egzekucyjnego. Potrzebne do tego jest umorzenie postępowania egzekucyjnego wydane w następstwie odmowy wszczęcia egzekucji. Podstawy tego umorzenia należy upatrywać w art. 355 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Wniosek ten znajduje potwierdzenie w przepisie art. 825 § 1¹ k.p.c., który przewiduje umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek (żądanie) dłużnika w razie przedawnienia roszczenia objętego tytułem wykonawczym, jeżeli wierzyciel nie wykaże przerwania biegu terminu przedawnienia.

B. Odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804² k.p.c.

Przepis art. 804² k.p.c. przewiduje odmowę wszczęcia egzekucji, jeżeli wierzyciel niewymieniony w tytule wykonawczym złożył wniosek o wszczęcie egzekucji, do którego nie dołączył dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym, wskazujących przejście na wierzyciela uprawnienia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Regulacja ta ma charakter wyjątkowy w stosunku do ogólnej zasady wynikającej z art. 803 k.p.c., według której egzekucja może być prowadzona tylko na rzecz i przeciwko osobom wymienionym w tytule wykonawczym. Oznacza to niedopuszczalność prowadzenia egzekucji

na rzecz i przeciwko osobom niewymienionym w tytule wykonawczym, z pewnymi wyjątkami przewidzianymi w ustawie.

Zgodnie z tą ogólną zasadą wnioski o wszczęcie egzekucji złożony przez osobę niewymienioną w tytule wykonawczym lub przeciwko osobie niewymienionej w tym tytule podlega oddaleniu jako bezzasadny ze względu na brak legitymacji procesowej strony. Jak już zaznaczono, oddalenie tego wniosku powoduje zakończenie postępowania egzekucyjnego.

Przepis art. 804² k.p.c. wprowadza dwa wyjątki w tym zakresie. **Pierwszy z nich**, dotyczący tylko wierzyciela, przewiduje możliwość wniesienia przez wierzyciela niewymienionego w tytule wykonawczym wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi wymienionemu w tym tytule, pod warunkiem wykazania w odpowiednim dokumencie przejścia na wierzyciela uprawnienia wynikającego z tytułu wykonawczego. Natomiast do prowadzenia egzekucji przeciwko dłużnikowi, na którego przeszedł obowiązek stwierdzony tytułem wykonawczym, niezbędne będzie w myśl zasad ogólnych nadanie klauzuli wykonalności przeciwko temu dłużnikowi (art. 788 k.p.c.). **Wyjątek drugi** polega na tym, że brak wykazania odpowiednimi dokumentami przejścia uprawnienia na wierzyciela niewymienionego w tytule wykonawczym powoduje odmowę wszczęcia egzekucji, a nie oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji. W takim wypadku mamy bowiem w istocie do czynienia z brakiem legitymacji procesowej wierzyciela, która jako przeszkoda materialna do prowadzenia egzekucji powodować powinna, w myśl zasad ogólnych, oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji. Skoro przepis art. 804² k.p.c. przewiduje w takim przypadku odmowę wszczęcia egzekucji, to temu pojęciu normatywnemu należy nadawać odrębne, szczególne znaczenie, abstrahując od tego wypracowanego w doktrynie. Dodatkowym argumentem na rzecz tego stanowiska jest regulacja przewidziana w art. 788 § 3 k.p.c., która wyklucza możliwość odmowy nadania klauzuli wykonalności w przypadkach dopuszczalności wszczęcia lub dalszego prowadzenia egzekucji na zasadach przewidzianych w art. 804² k.p.c., jeżeli organ egzekucyjny prawomocnym postanowieniem „odmówił wszczęcia

egzekucji”. Odmowie tej należy zatem nadawać ścisłe znaczenie wynikające z treści przepisów art. 804² k.p.c., wykluczające możliwość objęcia jego zakresem znaczeniowym odmowy wszczęcia egzekucji w postaci oddalenia wniosku o jej wszczęcie.

Na tej podstawie uprawnione jest twierdzenie, że brak legitymacji procesowej strony w postępowaniu egzekucyjnym powoduje w zasadzie odmowę wszczęcia egzekucji przez oddalenie wniosku o wszczęcie egzekucji, z wyjątkiem braku legitymacji procesowej wierzyciela, który nie udowodnił w ustawowy sposób, przewidziany w art. 804² k.p.c., przejścia na niego uprawnienia stwierdzonego tytułem wykonawczym. W takiej sytuacji organ egzekucyjny wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia egzekucji. Podobnie jak w przypadku określonym w art. 804 § 2 k.p.c., odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804² k.p.c. nie kończy postępowania egzekucyjnego. Potrzebne do tego będzie również umorzenie postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Oba te rozstrzygnięcia, czyli odmowa wszczęcia egzekucji i umorzenie postępowania egzekucyjnego, powinny być objęte tenorem jednego postanowienia organu egzekucyjnego.

Po tych uwagach ogólnych należy przystąpić do bardziej szczegółowego przedstawienia przebiegu postępowania egzekucyjnego w warunkach objętych hipotezami przepisów art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804² k.p.c.

Zgodnie z art. 797 § 1 k.p.c. we wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu wskazuje się świadczenie, które ma być spełnione. Do wniosku lub żądania dołącza się tytuł wykonawczy. W świetle tego przepisu wskazanie świadczenia, które ma być spełnione, oraz dołączenie tytułu wykonawczego stanowią obligatoryjne warunki formalne wniosku o wszczęcie egzekucji. Wniosek, który nie odpowiada tym warunkom, podlega uzupełnieniu w trybie art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 1 k.p.c. Jeżeli braki te nie zostaną uzupełnione w trybie wymienionych przepisów, nastąpi wówczas zwrot wniosku mocą zarządzenia komornika, a jeśli wniosek był złożony sądowi

rejonowemu jako właściwemu organowi egzekucyjnemu – mocą zarządzenia przewodniczącego albo referendarza sądowego.

Dołączenie do wniosku o wszczęcie egzekucji dokumentów wskazujących na przerwanie biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym (art. 797 § 1¹ k.p.c.) oraz dokumentów potwierdzających, że uprawnienie stwierdzone tytułem wykonawczym przeszło na wierzyciela niewymienionego w tytule wykonawczym (art. 804² § 1 k.p.c.) ma najwyraźniej charakter fakultatywny, mimo stanowczego stwierdzenia w art. 797 § 1¹ k.p.c., że do wniosku „należy dołączyć również” dokument, z którego wynika, iż doszło do przerwania biegu przedawnienia. Niepoprawność tego unormowania wynika stąd, że dołączenie obu wymienionych dokumentów do wniosku o wszczęcie egzekucji pozostaje wyłącznie w sferze dyspozycji wierzyciela. Od jego bowiem woli, dyktowanej oceną treści tytułu wykonawczego co do przedawnienia stwierdzonego nim roszczenia oraz oceną własnej legitymacji procesowej do udziału w danym postępowaniu egzekucyjnym w charakterze wierzyciela, zależy wyłącznie dołączenie do wniosku o wszczęcie egzekucji wymienionych dokumentów. W związku z tym, niedołączenie takich dokumentów do wniosku o wszczęcie egzekucji nie podlega sanacji w trybie art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Trzeba mieć przy tym również na uwadze, że zastosowanie tych przepisów będzie aktualne tylko wtedy, gdy pismo obejmujące wniosek o wszczęcie egzekucji dotknięte jest brakami formalnymi uniemożliwiającymi dalsze postępowanie, a braki te nie zostaną uzupełnione. Niedołączenie zaś dokumentu wskazującego na przerwanie biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym oraz dokumentu potwierdzającego przejście uprawnienia stwierdzonego takim tytułem na wnioskodawcę nie uniemożliwia dalszego postępowania w sprawie. Wierzyciel może co najwyżej narazić się w takich przypadkach na niekorzystny skutek prawny w postaci odmowy wszczęcia egzekucji i będącego tego następstwem umorzenia postępowania egzekucyjnego. Decyzja w tym przedmiocie należy do organu egzekucyjnego, który stosownie do okoliczności sprawy może również podjąć decyzję o wszczęciu egzekucji.

Zasadność tego stanowiska i argumentacji w przypadku braku dokumentu wskazującego na przerwanie biegu przedawnienia znajduje szczególne potwierdzenie w treści art. 804 § 2 k.p.c., który wyraźnie sankcjonuje taki brak odmową wszczęcia egzekucji. Regulacja ta wyklucza zatem możliwość zwrotu wniosku o wszczęcie egzekucji w trybie art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z powodu braku wymienionego dokumentu.

Z kolei w razie braku dokumentu stwierdzającego przejście na wnioskodawcę uprawnienia stwierdzonego tytułem wykonawczym, niedopuszczalność zastosowania w takim przypadku art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. potwierdza *expressis verbis* przepis art. 804² § 2 k.p.c., który stanowi o odmowie wszczęcia egzekucji „bez wzywania wierzyciela do uzupełnienia braków wniosku”. Regulację tę, w świetle przedstawionego wyżej kształtu dyspozycyjności wnioskodawcy co do wniosku o wszczęcie egzekucji, można uznać z powodzeniem za ustawowe *superfluum*.

Jeżeli zatem wierzyciel nie dołączył do wniosku o wszczęcie egzekucji dokumentu, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu przedawnienia, lub dokumentu potwierdzającego, iż przeszło na niego uprawnienie stwierdzone tytułem wykonawczym, w warunkach objętych hipotezami przepisów art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804³ § 1 k.p.c. organ egzekucyjny odmówi wszczęcia egzekucji bez wzywania wierzyciela do uzupełnienia takich braków.

Jak już zaznaczono, dopuszczalność badania przez organ egzekucyjny kwestii przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym oraz przejścia uprawnienia na wierzyciela niewymienionego w tytule egzekucyjnym ma charakter wyjątkowy w stosunku do wynikającej z art. 804 § 1 k.p.c. zasady niedopuszczalności badania przez organ egzekucyjny wymagalności i zasadności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Wyjątkowość tej regulacji polega również na tym, że badanie wymienionych kwestii przez organ egzekucyjny może nastąpić tylko na podstawie treści tytułu wykonawczego oraz dodatkowo na podstawie treści każdego dokumentu stwierdzającego przerwanie biegu przedawnienia, a w przypadku przejścia uprawnienia stwierdzonego tytułem

wykonawczym, na podstawie treści dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym. Stosowanie innych środków dowodowych jest niedopuszczalne. Organ egzekucyjny może jednak zażądać od uczestników postępowania złożenia wyjaśnień (art. 761 § 1 k.p.c.), a także może wysłuchać wierzyciela lub dłużnika (art. 827 § 1 k.p.c.) ze względu na występującą konieczność umorzenia postępowania w następstwie odmowy wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804² § 2 k.p.c., o czym była już mowa.

W świetle postanowień art. 804 § 2 k.p.c. należy przyjmować, że przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym jest uwzględniane przez organ egzekucyjny z urzędu. Pozytywny wynik ustaleń w tym zakresie prowadzi do odmowy wszczęcia egzekucji i w konsekwencji do umorzenia postępowania egzekucyjnego. Odmowa ta jest nieaktualna tylko w przypadku, gdy wierzyciel przedstawił dokument, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu przedawnienia.

Odmowa wszczęcia egzekucji ze względu na przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym jest możliwa tylko do momentu wszczęcia egzekucji. Z tą chwilą wniosek o wszczęcie egzekucji osiąga swój cel, w rezultacie czego odmowa wszczęcia egzekucji staje się bezprzedmiotowa. Wobec powyższego należy przyjmować, że badanie przez organ egzekucyjny z urzędu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym jest aktualne tylko w początkowym stadium postępowania egzekucyjnego, czyli w okresie od momentu złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji do jej wszczęcia.

Badanie przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym może nastąpić także na wniosek dłużnika w związku ze złożonym przez niego wnioskiem o umorzenie postępowania egzekucyjnego, jeżeli przed dniem złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji roszczenie objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu, a wierzyciel nie wykaże, że nastąpiło zdarzenie, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany (art. 825 § 1 pkt 1¹ k.p.c.). Ustawa nie wprowadza żadnych ograniczeń czasowych co do możliwości złożenia takiego

wniosku przez dłużnika. W związku z tym, w myśl zasad ogólnych, należy przyjmować, że dłużnik może złożyć taki wniosek na każdym etapie postępowania egzekucyjnego, poczynając od jego wszczęcia, co jak wiadomo następuje z chwilą złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji. Ponieważ w przepisie tym mowa jest o wykazaniu w czasie teraźniejszym („wykaże”), a nie w czasie przeszłym („wykazał”), należy sądzić, że organ egzekucyjny w następstwie wniosku dłużnika z art. 825 § 1 pkt 1¹ k.p.c. powinien zawiadomić o tym i wysłuchać wierzyciela oraz dłużnika na podstawie art. 827 § 1 k.p.c. Jeżeli w trakcie tego wysłuchania wierzyciel nie przedstawi dokumentu, z którego wynika, że doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia, postępowanie egzekucyjne zostanie umorzone.

Podkreślić należy, że przewidziane w art. 825 § 1 pkt 1¹ k.p.c. wykazanie przez wierzyciela zdarzenia, wskutek którego bieg terminu przedawnienia został przerwany, może nastąpić tylko za pomocą dokumentu, podobnie jak według przytoczonego wyżej przepisu art. 797 § 1¹ k.p.c. Ustalanie tego przerwania za pomocą innych środków dowodowych należy uznać za niedopuszczalne. W przeciwnym wypadku doszłoby do przekształcenia postępowania egzekucyjnego w tym zakresie w postępowanie rozpoznawcze o ustalenie wymagalności roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym, do czego właściwy jest proces wszczęty przez wytoczenie powództwa z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Odrębnej uwagi wymaga odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804² § 2 k.p.c. ze względu na niezłożenie przez wierzyciela dokumentów wskazujących na przejście na niego uprawnienia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Jak już zaznaczono, odmowa wszczęcia egzekucji z tego powodu jest aktualna tylko do chwili wszczęcia egzekucji. W związku z tym powstaje pytanie o skutki braku takich dokumentów, który to brak został ujawniony (dostrzeżony) dopiero po wszczęciu egzekucji. Nie powinno ulegać wątpliwości, że w takim przypadku mamy do czynienia z brakiem legitymacji procesowej wierzyciela, powodującej bezzasadność wniosku o wszczęcie egzekucji. W związku z tym organ egzekucyjny powinien umorzyć postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 824 § 1 pkt 6 k.p.c.

Na zakończenie należy poruszyć problem kosztów komorniczych w związku z odmową wszczęcia egzekucji i umorzeniem postępowania egzekucyjnego spowodowanych przedawnieniem roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Podstawowego znaczenia w tym zakresie nabiera kwestia, kto ponosi koszty tak zakończonego postępowania egzekucyjnego. Zgodnie z zasadą wynikającą z art. 770 § 1 k.p.c. dłużnik zwraca wierzycielowi koszty niezbędne do celowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Szczególną regulację w tym zakresie, odnoszącą się do opłat komorniczych, zawiera art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych⁶, według którego w razie oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego komornik wydaje postanowienie o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia. Zastosowanie tego przepisu wymaga rozważenia, czy złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji świadczenia przedawnionego stanowi niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Ustawa o kosztach komorniczych nie wyjaśnia, na czym polega niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Nie ulega jednak wątpliwości, że unormowanie zawarte w tym ostatnim przepisie nawiązuje do art. 770 k.p.c., podobnie jak art. 49 ust. 4 nieobowiązującej już ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, który również stanowił o niecelowym wszczęciu postępowania egzekucyjnego. W świetle natomiast utrwalonej wykładni doktrynalnej i judykacyjnej art. 770 k.p.c., z niecelowością wszczęcia postępowania egzekucyjnego mamy do czynienia, gdy dłużnik nie dał powodu do wszczęcia przeciwko niemu egzekucji ze względu na dobrowolną realizację obowiązku świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym⁷. Z niecelowością wszczęcia postępowania egzekucyjnego będziemy mieć również do czynienia ze względu na inne szczególne okoliczności, np. w razie złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu

⁶ Dz.U. z 2019 r., poz. 770; dalej: u.k.k.

⁷ Zob. np. uchwałę SN 7 sędziów z dnia 27 listopada 1986 r., III CZP 40/86, OSNCP 1987/7–8/71, mającą moc zasady prawnej.

wykorzystanego (skonsumowanego) albo pozbawionego wykonalności prawomocnym wyrokiem sądowym oraz wniosku o wszczęcie egzekucji z majątku dłużnika, mimo posiadania przez wierzyciela zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie roszczenia⁸. Wypowiedzi doktryny i judykatury co do niecelowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego odnoszą się do ściśle określonych przypadków, których nie można ujmować w kategoriach zamkniętego katalogu. Z całą pewnością możliwe jest w tym zakresie poszukiwanie jakiejś szerszej podstawy do określania wspomnianej niecelowości wszczęcia postępowania egzekucyjnego, co nie jest jednak zadaniem łatwym. Środkiem do stworzenia takiej podstawy może być dalsza egzemplifikacja stanów faktyczno-prawnych wskazujących na niecelowość wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Stosując taką metodę, można z powodzeniem przyjąć, że niecelowość wszczęcia postępowania egzekucyjnego obejmuje swym zasięgiem przedmiotowym także postępowanie egzekucyjne wszczęte w celu egzekucji roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym, które uległo przedawnieniu. **Wniosek o wszczęcie egzekucji takiego roszczenia powoduje bowiem, w warunkach opisanych w art. 804 § 2 k.p.c., odmowę wszczęcia egzekucji, a w konsekwencji umorzenie postępowania egzekucyjnego. W związku z tym postępowanie takie nie prowadzi do osiągnięcia zakładanego celu w postaci wszczęcia egzekucji.** Jego wszczęcie było zatem nieprzydatne, niedające zakładanych efektów, daremne albo zbędne, co w języku polskim określane jest jako niecelowe. Na takie językowe znaczenie niecelowości powołał się również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 grudnia 2010 r.⁹, wydanej na tle wspomnianego wyżej art. 49 ust. 4 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Przepis art. 30 u.k.k. stanowi o „oczywiście” niecelowym wszczęciu postępowania egzekucyjnego. Ta oczywistość, rozumiana jako okoliczność niebudząca wątpliwości, bezsporna albo pewna, powinna być oceniana

⁸ Por. np. A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 332 i n.; Z. Knypl, Z. Merchel, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji*, Sopot 2015, s. 501 i n.

⁹ Uchwała SN z dnia 17 grudnia 2010 r., III CZP 93/10, OSNC 2011/7–8/80.

według treści tytułu wykonawczego z uwzględnieniem nieprzedłożenia przez wierzyciela dokumentu wskazującego na przerwanie biegu przedawnienia (art. 804 § 2 k.p.c.). Z powodu swego wyjątkowego charakteru, przepis art. 804 § 2 k.p.c. musi być ściśle wykładany i stosowany. Ewentualne wątpliwości dotyczące przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym nie mogą być rozstrzygane na rzecz stanowiska, że termin przedawnienia tego roszczenia upłynął. W przypadku takich wątpliwości, organ egzekucyjny powinien wszcząć egzekucję, a nie odmawiać jej wszczęcia. **W związku z tym należy przyjąć, że odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804 § 2 k.p.c. z natury rzeczy oznacza „oczywistość” niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego.**

Takie samo uzasadnienie co do oczywiste niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego jest aktualne i znajduje zastosowanie w razie odmowy wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804² § 2 k.p.c. z powodu niezłożenia przez wierzyciela dokumentu urzędowego lub prywatnego z podpisem urzędowo poświadczonym, wskazującego przejście na niego uprawnienia stwierdzonego tytułem wykonawczym. Przepis ten musi być również ściśle wykładany i stosowany. Ewentualne wątpliwości co do przejścia na wierzyciela wymienionego uprawnienia nie mogą być rozstrzygane na rzecz stanowiska, że doszło do tego przejścia. Wątpliwości tego rodzaju powinny pociągać za sobą odmowę wszczęcia egzekucji, a nie jej wszczęcie. Odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie tego przepisu oznacza zatem **z natury rzeczy „oczywistość”** niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 u.k.k.

Prowadzi to do ostatecznej konkluzji, że odmowa wszczęcia egzekucji na podstawie art. 804 § 2 k.p.c. i art. 804² § 2 k.p.c. uprawnia komornika do wydania na podstawie art. 30 u.k.k. postanowienia o pobraniu od wierzyciela opłaty stosunkowej w wysokości 10% egzekwowanego świadczenia.

Poza tym, na zasadach ogólnych, komornikowi przysługuje zwrot niezbędnych wydatków gotówkowych poniesionych przez niego w toku postępowania egzekucyjnego, w którym doszło do odmowy wszczęcia egzekucji (art. 5 u.k.k. w zw. z art. 6 u.k.k.).

W NUMERZE PPE 1/2019

ARTYKUŁY

- 5 **Kwoty wolne od zajęcia w egzekucji z rachunku bankowego na podstawie art. 54 prawa bankowego**
Amounts Free from Seizure in the Enforcement of a Bank Account Based on the Art. 54 of the Banking Law
dr Janusz Nowak, asesor komorniczy
- 19 **Egzekucja z rachunku bankowego komornika sądowego w świetle ustawy o komornikach sądowych**
Enforcement on a Bank Account of a Court Officer in the Light of the Act on Court Officers
Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- 45 **Sprzedaż przedsiębiorstwa w trybie egzekucji sądowej**
Sale of an Enterprise by Court Order in Enforcement Proceedings
Magdalena Tybor, aplikantka w Izbie Adwokackiej w Krakowie

SPRAWOZDANIA

- 63 **Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Komornicy sądowi i egzekucja według przewidywanych zmian ustawowych” – Poznań, 19 października 2018 r.**
Report from the National Scientific Conference “Judicial Officers and Law Enforcement According to the Anticipated Changes in Statutory Provisions” – Poznań, 19 October 2018
Joanna Biernacka (Stempień), doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego; komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Koszalinie

W NUMERZE PPE 2/2019

ARTYKUŁY

- 5 Zaspokojenie wierzyciela w wyniku czynności egzekucyjnej a bezskuteczność czynności upadłego w rozumieniu art. 128 Prawa upadłościowego**
Satisfaction of the Creditor as a Result of Enforcement Actions and Ineffectiveness of Bankrupt's Actions Within the Meaning of Article 128 of the Bankruptcy Law
prof. UO dr hab. Rafał Adamus, Kierownik Zakładu Prawa Gospodarczego, Handlowego i Upadłościowego WPiA Uniwersytetu Opolskiego
- 21 Egzekucja z nieruchomości rolnych po 30 kwietnia 2016 r. Problemy podjęte w judykaturze**
Debt Enforcement Against Agricultural Property After 30th of April 2016. Problems Raised in the Judicature
Urszula Moszczyńska, prawnik – współpracownik kancelarii adwokackiej
- 47 O konieczności dokonania dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości w związku z treścią przepisu art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami**
On the Need to Make an Additional Description and Assessment of Real Estate in Connection with the Provisions of Article 156(3) of the Act on Real Estate Management
Jan Niemiec, asesor komorniczy

GLOSY

- 65 Legitymacja do zaskarżenia postanowienia sądu o uchyleniu czynności komornika i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 14 września 2016 r. (III CZP 37/16)**
A Right to Appeal Against a Court Order on Revoking of Bailiff Act for Re-examination.
Gloss to the Resolution of the Supreme Court Dated 14th of September 2016 (III CZP 37/16)
*Artur Grajewski, sędzia i wiceprezes Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie, wykładowca KSSiP
dr Paweł Dzienis, sędzia i wiceprezes Sądu Rejonowego w Białymstoku, wykładowca KSSiP*

W NUMERZE PPE 3/2019

ARTYKUŁY

- 5 **O dopuszczalności zmiany w trybie art. 759 § 2 k.p.c. prawomocnego postanowienia komornika sądowego**
On the Admissibility of a Change Pursuant to Art. 759 § 2 of the Code of Civil Procedure of a Final Decision of a Court Enforcement Officer
dr hab. Grzegorz Wolak, adiunkt w Katedrze Prawa Prywatnego Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli, wiceprezes i zastępca Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Stalowej Woli
- 35 **Przesłanki odmowy wykonywania orzeczeń i ugód arbitrażowych na tle projektu konwencji o międzynarodowym wykonywaniu umów i wyroków arbitrażowych (Projekt z Miami) – część I**
Grounds for the Refusal to Enforce the Arbitral Awards and Settlements in Light of the Draft Convention on the International Enforcement of Arbitration Agreements and Awards (Miami Draft) – Part I
Jarosław Pączek, adwokat w Izbie Adwokackiej w Warszawie
- 65 **Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym – część I**
Court Referendary in Enforcement Proceedings – Part I
Joanna Szachta, doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie; prawnik w kancelarii komorniczej

OPINIE

- 75 **Stosowanie ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych do wynagrodzeń należnych w sprawach wszczętych przed wejściem w życie tej ustawy**
Application of the Bailiffs Act Dated 22th of March 2018 to Remuneration Due in Cases Instituted Before the Entry Into Force of This Act
prof. dr hab. Marek Kalinowski, Katedra Finansów Publicznych WPiA UMK w Toruniu

W NUMERZE PPE 4/2019

ARTYKUŁY

- 5 Ochrona pracy komornika sądowego w świetle Konstytucji RP – zarys problematyki**
Protection of the Court Enforcement Officer's Work in the Light of the Constitution of the Republic of Poland – the Outline of Issues
dr Katarzyna Bomba, adiunkt w Katedrze Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- 41 Przesłanki odmowy wykonywania orzeczeń i ugód arbitrażowych na tle projektu konwencji o międzynarodowym wykonywaniu umów i wyroków arbitrażowych (Projekt z Miami) – część 2**
Grounds for the Refusal to Enforce the Arbitral Awards and Settlements in Light of the Draft Convention on the International Enforcement of Arbitration Agreements and Awards (Miami Draft) – Part 2
Jarosław Pączek, adwokat w Izbie Adwokackiej w Warszawie
- 61 Referendarz sądowy w postępowaniu egzekucyjnym – część 2**
Court Referendary in Enforcement Proceedings – Part 2
Joanna Szachta, doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie; prawnik w kancelarii komorniczej

OPINIE

- 82 Zasady ustalania wysokości składek członkowskich na samorząd komorniczy w nowej ustawie o komornikach sądowych**
dr hab. Piotr Rączka, Zakład Prawa Administracyjnego UMK w Toruniu

W NUMERZE PPE 5/2019

ARTYKUŁY

- 7 **Udział i status zarządcy sukcesyjnego w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**
Participation and Status of Succession Manager in Court Enforcement Proceedings
dr Joanna Derlatka, adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WPAiZ Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach; adwokat
- 33 **Wybrane uwagi dotyczące postanowień wydawanych na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych**
Selected Remarks Regarding Decisions Issued on the Basis of Art. 21 Paragraph 1 u.k.k.
dr Janusz Nowak, asesor komorniczy

GLOSY

- 49 **O zakresie kognicji sądu egzekucyjnego związanej z operatem szacunkowym służącym za podstawę dokonywanego opisu i oszacowania nieruchomości. Uwagi na tle wyroku SN z dnia 26 stycznia 2018 r. (II CSK 117/17)**
The Scope of the Court's Jurisdiction Related to the Estimated Report used as the Basis for the Description and Estimation of the Real Estate. Comments Against the Supreme Court Judgment Dated 26th of January 2018 (II CSK 117/17)
dr Andrzej Stempniak, sędzia w stanie spoczynku

OPINIE

- 66 **Oplata stała należna od wierzyciela w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję kosztów sądowych**
Fixed Fee Due from the Creditor in the Event of Cancellation of Enforcement Proceedings Involving the Enforcement of Court Costs
prof. zw. dr hab. Andrzej Marciniak, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

W NUMERZE PPE 6/2019

ARTYKUŁY

- 7 Opłata komornicza ustalona prawomocnym postanowieniem komornika jako koszt postępowania upadłościowego**
Bailiff Fee Determined with a Valid Decision of
a Bailiff as Cost of Bankruptcy Proceedings
SSR dr Paweł Janda, Kierownik Sekcji ds. Restrukturyzacyjnych i Upadłościowych w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie; adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego WPiA Uniwersytetu Rzeszowskiego; Przewodniczący Sekcji Prawa Upadłościowego w Instytucie Allerhanda w Krakowie
- 19 Dyspozycyjność w zakresie wyboru drogi zaspokojenia należności wierzyciela w postępowaniu cywilnym**
Availability within the Selection of the Method of
Discharging Liabilities of a Creditor in Civil Proceedings
Beata Sadowska, doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

GLOSY

- 39 Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lipca 2017 r. (II Aka 262/17, Lex nr 2382791)**
Gloss to the Judgment of the Court of Appeal in Katowice Dated 28th
of July 2017 (II Aka 262/17, Lex No. 2382791)
*dr hab. Zygmunt Kukuła, funkcjonariusz Policji w Bielsku Białej;
pracownik naukowy Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku Białej*

W NUMERZE PPE 7/2019

ARTYKUŁY

- 7 **Ustalenie przez komornika majątku pozwalającego na zaspokojenie wierzyciela**
Determination by the Bailiff of Property Allowing for Satisfying the Creditor
dr Joanna Derlatka, adiunkt w Zakładzie Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WPAiZ Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach; adwokat
- 33 **Właściwość komornika sądowego w toku egzekucji z nieruchomości – zagadnienia wybrane**
Jurisdiction of a Judicial Officer in the Execution of Real Estate – Selected Issues
Monika Dziewulska, doktorantka w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk; asesor komorniczy
- 51 **Rola Krajowego Rejestru Zadłużonych w instytucji upadłości konsumenckiej**
The Role of the National Debtor Register in Consumer Bankruptcy
Agnieszka Gębczyńska, doktorantka w Katedrze Prawa Karnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

KOMENTARZE

- 67 **Wybór formy złożenia wniosku, termin do podjęcia czynności, uzyskiwanie informacji i pouczenie uczestników przez komornika. Komentarz do art. 760, 761 i 763¹ k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Selection of the Form of Submitting an Application, Time Limit for Taking Action, Obtaining Information and Instructions From the Participants by Bailiff. Commentary to Articles 760, 761 and 763¹ of the Code of Civil Procedure as Amended by the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

ARTYKUŁY

- 7 **Ochrona podczas zawieszenia postępowania egzekucyjnego w zakresie prawa dłużnika do rachunku bankowego, wynagrodzenia i innych świadczeń okresowych (uwagi na tle art. 821¹ k.p.c.)**
Protection Against the Suspension of Enforcement Proceedings with Respect to the Right of a Debtor to a Bank Account, Remuneration, and Other Regular Benefits (Comments on art. 821¹ of the Code of Civil Procedures)
dr hab. Aneta Łazarska, sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie; adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego WPiA Uczelni Łazarskiego
- 23 **Zarzut spełnienia świadczenia jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 *in fine* k.p.c.) – konsekwencje dla wykładni przepisów o potrąceniu w procesie cywilnym**
Complaint of Performance as the Basis for the Anti-Enforcement Suit (Art. 840 § 1(2) *in fine* of the Code of Civil Procedures) – Consequences for the Construction of Regulations on Off-Set in a Civil Process
dr Arkadiusz Sadza, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie

KOMENTARZE

- 49 **Wyłączenie komornika sądowego. Komentarz do art. 763² k.p.c. dodanego ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Excluding a Bailiff. Comment on Art. 763² Code of Civil Procedures Added with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

SPRAWOZDANIA

- 73 **Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Sądowe postępowanie egzekucyjne. Nowe wyzwania i perspektywy” – Warszawa, 31 maja 2019 r.**
Report on the Polish Academic Conference ‘Court Enforcement Procedures. New Challenges and Perspectives’, Warsaw, 31st of May 2019
Joanna Biernacka (Stempień), doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego; komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Koszalinie

ARTYKUŁY

- 5 **Areszt statku w polskim i w norweskim porządku prawnym. Zagadnienia podstawowe**
Arrest of Ship in Polish and Norwegian Legal Order. Basic Issues
dr Urszula Moszczyńska, asystent w Sądzie Rejonowym w Słupsku
- 37 **Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej przeprowadzanej przez komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Sale in E-Auction by Bailiff after Amendment to the Code of Civil Procedures with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
Agnieszka Domoń, doktorantka w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie; referendarz sądowy w III Wydziale Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Wieliczce

GLOS Y

- 69 **Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2018 r. (III CZP 60/18)**
Gloss to Resolution of the Supreme Court 12th of July 2018 (III CZP 60/18)
dr hab. Grzegorz Wolak, adiunkt w Katedrze Prawa Prywatnego Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli, wiceprezes i zastępca Przewodniczącego I Wydziału Cywilnego Sądu Rejonowego w Stalowej Woli

KOMENTARZE

- 86 **Właściwość komornika sądowego, kompetencje Policji i skarga na czynności komornika. Komentarz do art. 763³, 765 i 767 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Local Competence of Bailiff, Competences of Police, and Complaint about Bailiff's Action. Comment on art. 763³, 765, and 767 Code of Civil Procedures, Modified with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

ARTYKUŁY

- 7 **Zaspokojenie w postępowaniu upadłościowym wierzytelności w walucie obcej**
Meeting Claims Expressed in Foreign Currencies in Bankruptcy Proceedings
dr hab. Artur Nowacki, adiunkt w Katedrze Prawa Handlowego WPiA Uniwersytetu Warszawskiego; radca prawny
- 27 **Poszukiwanie majątku w świetle zmian ustawowych**
Search for Assets in the Light of Statutory Changes
Joanna Biernacka, doktorantka w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego; komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Koszalinie

GLOSZY

- 55 **Zmiana stanu prawnego jako podstawa powództwa opozycyjnego (art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.).**
Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III CZP 107/17
Change in Legal Status as the Basis for an Opposition Lawsuit (Art. 840 § 1 p. 2 Code of Civil Procedure). Gloss to the Decision of the Supreme Court Dated 15th of March 2018, File No. III CZP 107/17
dr hab. prof. WSPiA Grzegorz Wolak, Katedra Prawa Cywilnego i Prawa Pracy WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej w Rzeszowie; Wiceprezes i Przewodniczący IV Wydziału Pracy Sądu Rejonowego w Stalowej Woli

KOMENTARZE

- 73 **Wniosek o wszczęcie egzekucji oraz postępowanie w razie zagrożenia bezskutecznością egzekucji i co do bezzasadnych wniosków wierzyciela.**
Komentarz do art. 796 i 801 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych
Application for Initiating Enforcement and Proceedings in Case of Risk of Ineffective Enforcement and Unreasonable Applications of a Creditor. Comment on art. 796 and art. 801 of the Code of Civil Procedures Modified with Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

ARTYKUŁY

- 7 **Wpływ zmian wprowadzonych w ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego na toczące się postępowania egzekucyjne**
Impact of Changes Introduced with the Act Dated 11th of April 2003 on the Development of Agricultural System on Pending Enforcement Proceedings
dr Grzegorz Julke, Katedra Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego
- 23 **Jednostki samorządu terytorialnego a problematyka art. 29 ust. 6 i ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych**
Local Government Authorities and Problems of Art. 29(6) and (5)(2) of the Act Dated 28th of February 2018 on Bailiff Costs
Artur Pytel, doktorant w Katedrze Prawa Samorządu Terytorialnego WPiA Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
- 55 ***Split payment* w kontekście zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej oraz art. 1025 k.p.c.**
Split Payment in the Context of Concurrence of Court and Administrative Enforcement and Art. 1025 Code of Civil Procedures
Adam Andruszkiewicz, doktorant w Katedrze Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Warszawskiego

KOMENTARZE

- 69 **Złożenie wykazu majątku i poszukiwanie przez komornika majątku dłużnika. Komentarz do art. 801¹ i 801² k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**
Submission of a Property List and Searching for Debtor's Assets by a Bailiff. Comment on art. 801¹ and 801² Code of Civil Procedures Amended with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs
dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

W NUMERZE PPE 12/2019:

ARTYKUŁY

- 9 Udział Policji w czynnościach egzekucyjnych w świetle zmian dokonanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771 ze zm.)**
Participation of the Police in Enforcement Activities in the Light of Changes Introduced with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs (Journal of Laws from 2018, Item 771, as amended)
Marek Lewandowski, sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu
- 29 Pozycja wierzyciela w egzekucji z instrumentów finansowych zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku**
Position of a Creditor in Enforcement from Financial Instruments Deposited on an Account of Securities or Another Account
Marta Lewandowska-Mroczkowska, doktorantka w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

GLOSY

- 47 Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2018 r. (III KK 373/17, Lex nr 2495930)**
Gloss to the Judgement of the Supreme Court Dated 16th of April 2018 (III Penal Code 373/17, Lex No 2495930)
dr hab. Zygmunt Kukuła, funkcjonariusz Policji w Bielsku Białej; pracownik naukowy Wyższej Szkoły Administracji w Bielsku Białej

KOMENTARZE

- 57** **Pouczenie o ograniczeniach egzekucji, utrwalanie czynności egzekucyjnych oraz granice czasowe dokonywania czynności przez komornika. Komentarz do art. 805, 809¹ i 810 k.p.c. zmodyfikowanych ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych**

Instruction on Limitations of Enforcement, Recording of Enforcement Activities, and Temporal Boundaries of Actions taken by a Bailiff. Comment on art. 805, 809¹ and 810 of the Code of Civil Procedures Amended with the Act Dated 22nd of March 2018 on Bailiffs

dr hab. prof. UŁ Ireneusz Kunicki, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

OPINIE

- 81** **Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**

Legal Nature and Effects of a Refusal to Initiate Enforcement in Court Enforcement Proceedings

prof. dr hab. Andrzej Marciniak, Katedra Postępowania Cywilnego II WPiA Uniwersytetu Łódzkiego

Wszystko, co powinieneś wiedzieć o nowych ustawach!

redakcja naukowa

Andrzej Marciniak

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda

www.sklep.currenda.pl

Egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych

Marlena Anna Kaczmarek

Bądź na bieżąco z aktualnymi przepisami dotyczącymi postępowania eksmisyjnego!

Cena standardowa ~~89 PLN~~
Cena w subskrypcji

66,75 PLN

KSIĄŻKĘ MOŻESZ ZAMÓWIĆ NA

WWW.SKLEP.CURRENTA.PL

Kompleksowy zbiór przepisów

opracowany specjalnie dla komorników
i kancelarii komorniczych

Nie zwlekaj i odwiedź
stronę Wydawnictwa Currenda
www.sklep.currenda.pl

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 12/2019

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75
faks: +48 58 712 90 65
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przegląd
www.sklep.currenda.pl

Nakład PPE: 600 egz.

Cena: 71 zł